

† ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΛΑΒΑΝΩΦ
Καθηγητοῦ τῆς ἐν Σοφίᾳ Θεολογικῆς σχολῆς

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΙΤΣΟΝΙΤΙΣΣΗΣ (ΒΑΤΣΚΟΒΟΥ)*

κατὰ μετάφρασιν Κ. ΜΥΡΤ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ μετὰ τινῶν σημειώσεων 1)

Πρὸς τὸν κύριον Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερ. καὶ Ἐκκλησιαστικῶν.

Κύριε Ὑπουργέ,

α') Συμφώνως τῇ Ὑμετέρᾳ ἀπὸ 9ης Αὐγούστου ἐν. ἔς. (1894) ὑπ' ἀρ. 8528 ἐπιστολῇ, δι' ἧς μοὶ γνωρίζετε ὅτι ἡ ἡγεμονικὴ κυβέρνησις διώρισέ με ἀπεσταλμένον διὰ τὸ ζήτημα τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ ὅτι περὶ τοῦ διορισμοῦ μου τοῦτου ἀνεκοινώθη καὶ τῇ Αὐτοῦ Σεβασμιότητι τῷ Ἑλλήνι ἐν Φιλιππουπόλει μητροπολίτῃ κ. Φωτίῳ, ὅπως καὶ οὗτος διορίσῃ τὸν ἀπεσταλμένον του διὰ τὸ αὐτὸ ζήτημα ἀπῆλθον εἰς τὴν Φιλιππουπόλιν τῇ 11ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, Αὐγούστου.

Ὅποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐπανειλημμένων μου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συναντήσεων μετὰ τε τοῦ Σεβασμιωτάτου Φωτίου καὶ τοῦ διορισθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἀπεσταλμένου κ. Ἀχιλλέως Μαυρίδου, δικηγόρου ἐν Φιλιππουπόλει, εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω Ὑμῖν διὰ τῆς ἀπὸ 20 Αὐγούστου ἐν. ἔ. ἐκτενοῦς ἐκθέσεώς μου.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐπι συνάντησιν ἡμῶν ἠγέρθη ὑπ' αὐτῶν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἐντολῆς τῆς ὀρισθείσης διμελοῦς ἐπιτροπείας. Καὶ ἐγὼ μὲν συμφώνως τῇ ληφθείσῃ ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως ἀποφάσει ἐχαρακτήρισα τὴν ἐπιτροπείαν ὡς ἐξ ε τ α σ τ ι κ ῆ ν, σκοποῦσαν νὰ διευκρινίσῃ οὐ μόνον τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὰς ἐσχάτως ἀναφρείσας παραινόμεσεις!) καὶ τὰ ἐν τῇ μονῇ ταῦτα συμ-

* Ὅρα «Θρακικῶν» τόμ. Ζ' σελ. 51—52.

1) Ἡ ἐκθεσις αὕτη χύνει πλήρες φῶς μεθ' ὅλην τὴν ἐνιαχοῦ μεροληψίαν τῆς ἐπὶ τῶν γεγονότων τῶν προκαλεσάντων τὴν ἐπέμβασιν τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰ τῆς μονῆς καὶ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Εἶναι ἀξιωματικῶς πρὸς τὴν διεξαχθείσῃ τοῦ Σεβ. μητροπολίτου Φωτίου ἀλληλογραφία πρὸς τε τὸ οἶκον. Πατριαρχεῖον καὶ τὸ Βουλγ. ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἧτις ἀλληλογραφία ἐν αὐτογράφῳ ἀντιγράφῳ αὐτοῦ τοῦ Φωτίου κατάκειται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀποσταλεῖσα ὑφ' ἡμῶν. Ἡ

βάντα, ἀλλὰ καὶ τίνα δικαιώματα κέκτηται ἡ μονὴ καὶ δυνάμει τίνος κανονισμοῦ διφκεῖτο καθόλου, ὁ δὲ Σεβασμιώτατος· Φώτιος καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διορισθεὶς ἀπεσταλμένος ἐξαπακτῆρισαν τὴν ἐπιτροπείαν, οἶονεὶ ἐντεταλμένην, ὅπως ἐπαναφέρῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ ἀδιαφιλονεικῆτά τινα κατ' αὐτούς, ἀλλὰ παραβιασθέντα ἐσχάτως δικαιώματα τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς μονῆς ταύτης. Τὴν γνώμην ταύτην ὁ Σεβασμιώτατος Φώτιος ἐξέφρασε καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν κ. νομάρχην ἀπὸ 11 Αὐγ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 377 ἐπιστολῇ του, δι' ἧς γνωρίζει αὐτῷ τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Ἀχ. Μαυρίδου ὡς ἀντιπροσώπου του¹).

«Ἡ Αὐτοῦ θειοτάτη Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης—λέγει—, ἔδωκέ μοι τὴν ἐντολὴν νὰ διορίσω ἀπεσταλμένον εἰς τὴν διμελῆ ἐπιτροπείαν πρὸς διευθέτησιν τοῦ εἰρημένου ζητήματος ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ ὑφιστάμενον κυριαρχικὸν δικαίωμα τοῦ Πατριαρχοῦ ἐπὶ τῆς μονῆς ὡς ἀδιαφιλονεικῆτον δὲν θὰ γείνη ἀντικείμενον οἰσδῆποτε συζητήσεως... Διορίζω ἀπεσταλμένον τὸν κ. Ἀχ. Μαυρίδην, δικηγόρον, ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω μνησθέντα ὅρον, ὅτι δηλ. δὲν θὰ θιγῇ τὸ ζήτημα τοῦ κυριαρχικοῦ τοῦ Πατριαρχοῦ δικαίωματος ἐπὶ τῆς σηθείσης μονῆς».

Ἀδύνατον κατέστη, ὅπως αἱ ἀνταλλαγεῖσαι προφορικαὶ διασαφήσεις ἄρῳσι τὴν ἀναφνεῖσαν διαφωνίαν παρὰ τὰς δηλώσεις μου ὅτι οὐδὲν ζήτημα περὶ δικαιώματος κυριαρχίας ἢ ιδιοκτησίας θ' ἀνακηνηθῆ, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπιτροπεία ὑποχρεοῦται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐντολὴν τῆς ὡς ἀπλῶς ἐξεταστικῆ ὑπὸ τὴν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρηθῆ, ἔννοιαν. Ὁ φόβος τοῦ ἀντιθέτου μέρους περὶ τοῦ ὅτι θὰ ἐθίγοντο οὕτως ἢ ἄλλως τὰ κυριαρχικά τοῦ Πατριαρχοῦ δικαιώματά ἐπὶ τῆς μονῆς κορυφωθείς ἐπεξετάθη ἐπὶ πάντα τὰ ἄλλα τοῦ ζητήματος σημεῖα, καὶ ὁ πατριαρχικὸς ἀπεσταλμένος παρέμεινε ἐν Φιλιππουπόλει φέρων μόνον τὸ ὄνομα ὡς τοιοῦτος χωρὶς νὰ μετὰσχῃ τῆς περαιτέρω τῆς διμελοῦς Ἐπιτροπείας ἐνεργείας. Ἐνεκα τού-

ὁμολογουμένως οἰκτρὰ κατὰ τὰ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς χώρας ἰδίως εἴη διοικήσις τῆς μονῆς, κατανησάσης κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον «Μισῶν λεία» πρὸς πλουτισμὸν ἐνίων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, τὰ ἀτοπήματα καὶ αἱ παρεκτροπαὶ ἐνίων αὐτῆς μοναχῶν, ἅτινα ἠνάγκασαν τὸν τότε δικτάτορον Στ. Σταμπούλωφ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ μητροπολίτου Φωτίου, ὅπως λάβῃ σοβαρὰ μέτρα, πείσματα καλογηρικά καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενα ὑλικά συμφέροντα τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπήνεγκον τὴν ἀπώλειαν τῆς μονῆς. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μετὰ τινα εἴτη (τῷ 1906) ἡ μονὴ θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ὡς κατελήφθησαν ἅπαντα τὰ εὐαγῆ ἰδρύματα τῶν ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ἀλλ' εἶδει τὸ κακὸν νὰ μὴ προέλθῃ ἐξ ἡμῶν, δόντων ἀφορμὴν πρὸς ἐπέμβασιν. «Τὸ κάστρον ἀπὸ μέσα παίρνεται» κατὰ τινα παροιμίαν.

1) Ὁ Μ. Α. Βαλαβάνωφ, ἦτο ἐκ τῶν λογίων Βουλγάρων, ἑλληνομαθέστατος, ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς.

του διηυθύνθη ἐγὼ μόνος εἰς τὴν μονὴν συμφώνως τῇ ὑμετέρῃ τηλεγραφικῇ ἐγκρίσει ἀπὸ 23 Αὐγ. ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀρ. 9133.

β) Ἡ μονὴ τοῦ Βατοκόβου, παλαιὰ ἀπὸ ἰσχυρῶν αἰώνων, εὐρίσκεται νοτιοδυτικῶς τοῦ Στενιμάχου, ἀπέχουσα 2—3 ὥρας. Αὕτη εἶναι κολοσσαῖον τετράπλευρον οἰκοδόμημα μετὰ δύο παλαιῶν ναῶν καὶ εὐρυτάτης ἀυλῆς καὶ κεῖται ἐντὸς ὀλίγον ἀνωμάλου κλιτύος τῆς Ροδόπης, οἷον περικλειομένη ἐντὸς τεσσάρων ὑψηλῶν διακλαδώσεων αὐτῆς. Παρὰ τῇ μονῇ ῥέει διανγῆς καὶ ἀρκετὰ ὀρητικὸς ποταμίσκος.

Ἀπὸ ὕλικῆς ἀπόψεως ἡ φερομένη φήμη περὶ τοῦ μεγάλου τῆς Μονῆς πλούτου εἶναι ὑπερβολικὴ. Ἐν τούτοις δυνατόν νὰ λεχθῆ ὅτι αὕτη εἶναι μία τῶν πλουσιωτάτων ἐν Βουλγαρίᾳ μονῶν. Κέκτηται πλῆθος ἀμπελώνων, ἀγρῶν, λειμῶνων, δασῶν, ὑδρομύλων, κτηνῶν, προσοδοφόρων ἐν Στενιμάχῳ κτιρίων καὶ παρὰ τῇ πόλει ταύτῃ ἐν τῇ κώμῃ Κατερόλῃ πλουσίαν ἔπαυλιν. Πρὸς τούτοις κατέχει μετόχια εἰς διαφόρους τῆς Βουλγαρίας πόλεις. Ἐπισκέπτονται αὐτὴν κατ' ἔτος χιλιάδες προσκυνητῶν, ἀναμφιβόλως οὐχὶ μετὰ κενῶν χειρῶν ἄδελφοί, δὲ μοναχοὶ τῆς μονῆς περιέρχονται εἰς διάφορα μέρη πρὸς συλλογὴν ἐλεῶν. Κατὰ τὸν ἐπίσημον τοῦ 1891 κατάλογον τῶν κτημάτων τῆς ἡ ἀξία αὐτῶν ἀστεγάστων τε καὶ ἐστεγασμένων ἀνέρχεται ἐκ 235—500 χιλ. φραγκῶν.

Κατὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν ἐπισκεψάμεν μου ἡ προῦπαντήσασά με ἀδελφότης τῶν μοναχῶν ἐξέφρασεν ὁμοθυμῶς τὰς εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὴν Α. Β. Ὑψ. καὶ πρὸς τὴν κυβερνήσιν του ἐπὶ τῷ ὅτι μετὰ τὸσαύτης μερίμνης ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ταύτης μονῆς καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν πραγματικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Ἡ γενομένη μοι προσφώνησις ἐπεδόθη μοι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν.

Ἐν τῇ μονῇ ζῶσιν ἐν γε τῷ παρόντι 48 ἄνθρωποι, ἐξ ὧν 13 εἶναι κεκαρμένοι ἀδελφοὶ μοναχοὶ ἢ ἱερομόναχοι, πέντε ἡμιμοναχοὶ οὕτως εἰπεῖν, τ. ἔ. ἄγαμοι περιβεβλημένοι τὴν συνήθη κοσμικὴν ἐνδυμασίαν καὶ οἱ λοιποὶ 30 ὑπηρέται καὶ ἐργάται. Οἱ πλείονες τῶν 13 ἀδελφῶν μοναχῶν κατάγονται ἐκ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως, οἱ δ' ἄλλοι ἐξ ἄλλων μερῶν καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας ἔτι. Τούτων οἱ μὲν εἶναι τὴν ἐθνικότητα Ἕλληνες, τινὲς δὲ καὶ Βουλγαρικῆς καταγωγῆς. Οἱ πέντε ἡμιμοναχοὶ ζῶσιν ἐν τῇ μονῇ ἀπὸ 30—60 ἐτῶν καὶ κατὰ τὰς ληφθείσσας πληροφορίας εἶναι πάντες εὐποροὶ. Περὶ δὲ τῶν ἐργατῶν δυνατόν νὰ λεχθῆ ὅτι πάντες σχεδὸν εἶναι βούλγαροι, προερχόμενοι κυρίως ἐκ τῶν πλησιόχωρων Βουλγαρικῶν κωμῶν. Δέον νὰ προσμνημονευθῆ ὅτι ἐκ τῶν κεκαρμένων ἀδελφῶν τινὲς μὲν ἔζων ἀδιαλείπτως ἐν τῇ μονῇ, ἄλλοι δὲ ἀπεμακρύνοντο αὐτῆς ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἢ πλείονας ἡμέρας καὶ τινες ἐπὶ μακρότερον χρόνον, χωρὶς οἱ δεσμοὶ μετὰ τοῦ τόπου τῆς μετανοίας

νά διακόπτονται διὰ τοῦτο καὶ χωρὶς οἱ ἀπουσιάζοντες ν' ἀποβάλλωσι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκ νέου εἰς τὴν μονὴν ἐπανόδου των, ἐκτὸς ἂν ἀπελύοντο ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος δι' ἐνοχίην τινα.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ νῦν τῆς μονῆς προσωπικόν, εἰς ὃ δέον νὰ προστεθῆ καὶ ὁ ἐν Στενιμάχῳ ζῶν ἱερομόναχος Χατζῆ-Κωνσταντίος ἐκ Στάρα-Ζαγόρας, ἐτῶν 85, διατελέσας ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐπὶ 22 ὅλα ἔτη, ζῶσα ἱστορία τῶν τυχῶν τῆς μονῆς ἐπὶ ἡμισυν καὶ πλέον αἰῶνα καὶ ὁ ζῶν ὡσαύτως ἐν Στενιμάχῳ ἱερομόναχος Χατζῆ παπᾶ Ἱερεμίας, Βούλγαρος τὴν καταγωγὴν¹⁾, πρῶν καὶ οὗτος ἡγούμενος τῆς μονῆς, γέρων ἤδη ἐννενηκοντούτης, θαλερὸς τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ στερούμενος νῦν τῆς ὁράσεως. Ἐπεσκεψάμην ἀμφοτέρους τούτους τοὺς γέροντας ἐν Στενιμάχῳ καὶ συνωμίλησα ἐπὶ μακρὸν μετ' ἀμφοτέρων περὶ τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων.

Ἐκτὸς τῆς μονῆς ὑπῆρχον ἔτι δύο ἀδελφοὶ τῶν ὁ μὲν ὀνομαζόμενος Βενέδικτος, ἐφημερεύων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Τσουκαλά ἐν Φιλιππουπόλει, δὲν ἐπάτησε τὸν πόδα, ὡς μοι εἶπον, ἀπὸ δεκαετίας ἤδη εἰς τὴν μονήν, ὁ δ' ἑτεροῦ ὀνομαζόμενος Δανιὴλ ἱερομόναχος, ἐφημερεύων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν Στενιμάχῳ, προσῆλθεν εἰς τὴν μονὴν μοναχὸς ἐξ ἄλλης μονῆς, ἀλλὰ πρὸ 24 ἐτῶν ἐπαύθη ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος διασάμα, δ' ὃ λέγεται ὅτι ἐτιμωρήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Ἐν Στενιμάχῳ ἔζων προσέτι ὁ ἱερομόναχος Καλλίνικος καὶ ὁ διάκονος Μακάριος, οἵτινες ἐκάρησαν μοναχοὶ ἐν ἄλλῃ μονῇ, προσῆλθον δ' ἔπειτα εἰς τὴν μονὴν Βατσκοβου, ἣν μετὰ διαμονὴν ἐπὶ τινα χρόνον ἐγκατέλιπον.

Πλὴν τοῦ διαμένοντος ἐν τῇ μονῇ προσωπικοῦ καὶ τῶν προηγουμένων αὐτῆς Χατζῆ-Κωνσταντίου καὶ Χατζῆ-Ἱερεμίας συνωμίλησα καὶ μετὰ πολλῶν προσώπων ἐκ τῆς παρὰ τῇ μονῇ φερωνύμου κόμης καὶ ἐκ τῶν περιχώρων, ὡς καὶ μετὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἐκ τῆς νήσου Κύπρου ἀρχι-

1) Ὁ γέρον οὗτος προηγούμενος τῆς μονῆς ἦτο Ἕλλην κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τοιοῦτος παρέμεινε καὶ μετὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βουλγαρίας μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν Βουλγαρικὴν καταγωγὴν ἀναφερομένους μοναχοὺς εἴτε ἐν τῇ μονῇ καρέντας τοιούτους εἴτε ἐξ ἄλλης μονῆς προσελθόντας οὐδὲ λόγος δέον νὰ γίνηται περὶ τῆς καταγωγῆς των. Ἄν εἶχον συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς των καταγωγῆς μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν ἀνεξαρτήτου ἐθνικῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, θὰ ἔπρεπε νὰ καταλιπῶσι τὴν Ἑλληνικὴν πατριαρχικὴν μονὴν καὶ νὰ μεταβῶσι εἰς τινα τῶν ἐπιδικασθεισῶν μετὰ τὸ σχίσμα εἰς τὴν Ἑξαρχίαν. Παραμένοντες ὁμως οὗτοι ἢ προσερχόμενοι εἰς τὴν μονὴν ἐδήλουν ἐμπράκτως ὅτι ἦσαν Ἕλληνες καὶ ἀνεγνώριζον τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον ὡς Πνευματικὴν των ἀρχήν.

μανδρίτου Μακαρίου, πατριαρχικοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς, ἠναγκασμένου σήμερον νὰ ζῆ ἐν τῷ μοναστηριακῷ μετοχίῳ ἐν Στενιμάχῳ, ἕνεκα αἰτίων, ἅτινα θὰ λεχθῶσι κατωτέρω. Συνωμίλησα ὡσαύτως καὶ μετὰ λαϊκῶν προσώπων ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἅτινα διὰ διαφόρους αἰτίας ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς μονῆς. Συνέλεξα ὁμοίως πληροφορίας καὶ ἐκ Φιλιππουπόλεως παρὰ τινων γηραιῶν καὶ εἰδημόνων προσώπων. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀμερολήπτου ἐρεῦνης μου ὑπῆρξε τὸ ἀκόλουθον.

γ') Καὶ πρῶτον ἀπὸ ἀπόψεως τῶν συμβάντων. Κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1892 ἀφίκετο εἰς τὴν μονὴν ὁ προμνημονευθεὶς ἀρχιμανδρίτης Μακάριος, ἀποσταλεὶς ὡς ἡγούμενος ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος. Ἐάν τις ἀκούσῃ μόνον τὸν ὀσιώτατον Μακάριον, ἀφενέως θὰ σχηματίσῃ γνώμην ὅτι οὗτος ἦτο ἡγούμενος ὑποδειγματικός. Οὕτως ὁ Μακάριος διίσχυρίζεται ὅτι ἐλθὼν εἰς τὴν μονὴν εὗρεν ἐν αὐτῇ πλὴν τοῦ ὑπηρετικῶν προσωπικοῦ τρεῖς μόνον ἱερομονάχους καὶ ἕνα μοναχὸν χειροτονηθέντα κατόπιν διακονοῦν, ἀταξίαν δὲ μέχρις ὑψίστου βαθμοῦ. Ἀμέσως ἐπεχείρησεν ὀλοψύχως νὰ διευθετήσῃ τὰ πάντα. Ἐπεσκεύασε τὴν ἐκκλησίαν, τὸ παρεκκλήσιον, τὰ δωμάτια, τὰς σεσηπυίας κλπ. Ἀνὰ ταύτας τὰς ἐπισκευὰς ἐδαπάνησεν, ὡς λέγει 5—6 χιλιάδας χρῆματα. Πρὸς τούτῳ διωργάνωσεν συσσίτιον κοινοβιακὸν ἀποχωρίσας τοὺς ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς ἀπὸ τῶν λαϊκῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

Ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως εὗρε τὴν μονὴν ἐν καταπτώσει πολλαπλῇ, ἄνευ ὄβολου ἐν τῷ ταμείῳ, ἄνευ τεμαχίου ἄρτου ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἄνευ σταγόνης ρακῆς ἢ οἴνου ἐν τοῖς μεγάλοις βυτίοις, καὶ βεβαρῆμένην διὰ μεγάλων χρεῶν, ἀνερχομένων εἰς 70 χιλιάδας φράγκων καὶ τούτων ἄνευ ὁμολόγων πρὸς διαπίστωσιν τοῦ χρέους. Παρὰ τοῦ προκατόχου του ἐν τῇ διοικήσει τῆς μονῆς ὀρθοῦ Ἀνθίμου Δημητρίου, ἐνεργοῦντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὑπερχήρου ἡγουμένου Χατζῆ-Κωνσταντίου, ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος λέγει ὅτι οὐδὲν παρέλαβε. Πᾶν ὅ,τι παρέλαβε, παρελήφθη παρόντος τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως παρ' ἐπιτροπείας προσωρινῆς, ἀποτελουμένης ἐκ Στενιμαχιτῶν. Διίσχυρίζεται ὡσαύτως ὅτι ὁ Ἀνθιμος ἐπώλησε τὸν λαμπρὸν καὶ προσοδοφόρον ἐν Στενιμάχῳ λαχανόκηπον τῆς μονῆς τμηματικῶς εἰς διίφορα τῆς αὐτῆς πόλεως πρόσωπα λαβὼν τὴν ἀξίαν τῆς πωλήσεως. Ὅτε ὅμως οἱ ἀγορασταὶ ἐζήτησαν τὴν παράδοσιν τῶν ἀγορασθέντων τμημάτων τοῦ λαχανοκήπου, ὁ δὲ Ἀνθιμος δὲν ἠδύνατο νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς ταῦτα, καθ' ὅσον αἱ ἀρμόδιοι ἀρχαὶ ἐκώλυσαν τὴν παράδοσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠρνεῖτο ν' ἀποδώσῃ τὰ παραληφθέντα χρήματα εἰς τοὺς ἀγοραστὰς, οὗτοι ἠγείραν ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ καὶ κερδίσαντες τὴν ὑπόθεσιν ἔλαβον τὸ χρῆμά των πωληθέντος οὐ μόνον τοῦ λαχανοκήπου διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ

ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος, ἀλλὰ καὶ τεσσάρων ἐτέρων μοναστηριακῶν μαγαζείων ἐν Στενιμάχῳ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Τοὺς ἀγοραστὰς τοῦ λαχανοκήπου, λέγει, ἐνήγαγεν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ὅπως ἐπιστραφῆ ὁ λαχανοκήπος εἰς τὴν μονήν, πρὸς δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ὑποθέσεις δικαστικάι.

Ὁ ἀρχιμανδρούτης Μακάριος ἀφηγεῖται προσέτι καὶ περὶ τινων ἐξ 80 χιλιάδων φράγκων συναλλαγματικῶν, αἱ δὲ Ἁνθίμος ἐξέδωκεν εἰκονικῶς πρὸς μεγάλην ζημίαν τῆς μονῆς. Προφανῶς διὰ πάντων τούτων θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι, ἂν ὑπῆρχον καταχρήσεις ἐν τῇ μονῇ, αὗται διεπράχθησαν οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ἀλλὰ πρότερον. Προσθέτει δὲ ὅτι αὐτὸς ἐβελτίωσε τὴν κατάστασιν τῆς μονῆς, καίπερ παραλαβῶν αὐτὴν γυμνήν καὶ κατεστραμμένην πολλαχῶς. Οὕτως ἦρε τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κατὰσχισιν ἐπὶ 32 ἀργυρῶν κανδηλῶν εὐρεν ἐν τῇ μονῇ μόνον 13 ἡμιόνους καὶ ἀφῆκε 21 καὶ 13 χερσικελεύδες (ἄνευ σάγατος)· εὐρε 2 ζεύγη βοῶν καὶ ἀφῆκε 5, ὡσαύτως ἀφῆκε 350 δοκάδας χαλκίνων σκευῶν, 11 δοκάδ. ἀργυρῶν κανδηλῶν, καὶ ἐτέρας μὴ ἀπογεγραμμένας περὶ τὰς 42, ὡσαύτως οἶνον περὶ τὰ 750 μέτρα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

Πρὸς τούτοις ὁμολογεῖ ὅτι, καίπερ αὐτὸς μὴ προβάς εἰς συμφωνίαν, υπέγραψε τὸ παρασκευασθὲν πρὸ τῆς ἐλευσεῶς του ὑπὸ τῆς ἐφορείας συμβόλαιον διὰ τὴν ἐνοικίαν ἐπὶ 4 ἔτη τῆς μοναστηριακῆς ἐπαύλεως ἀντὶ 26 χιλιάδων γροσίων ἐτησίως καὶ εἰσέπραξε κατὰ τὴν ὑπογραφήν ἔτι τοῦ συμβολαίου τὸ ἐνοίκιον διὰ τὸ πρῶτον ἔτος. Ὡσαύτως ἔδωκεν ὑπ' ἐνοίκιον δι' ἓν ἔτος τὰ ἐν Στενιμάχῳ λιθόκτιστα καὶ λοιπὰ μαγαζεῖα αὐξήσας τὸ ἐτήσιον ἐνοίκιον αὐτῶν ἀπὸ 200—300—400 γροσίων εἰς 1000 καὶ 1200 γρόσια. Ἐνεργῶν ἀείποτε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς μονῆς λέγει προσέτι ὅτι ἤγειρεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἁνθίμου διὰ 40 στρέμματα ἀμπελων τῆς μονῆς, οἰκειοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἁνθίμου, ὅστις μάλιστα ἱκανὰ τούτων ἐπώλησεν.

δ') Οἱ ἐν τῇ μονῇ ὅμως κληρικοί τε καὶ λαϊκοὶ ἄλλως πως παρουσιάζουσι τὰ πράγματα. Ἡ ἀπομυς αὐτῶν μεταβάλλεται ἐντελῶς διὰ τῶν εἰλημμένων καταθέσεων εἴτε κατ' ἰδίαν εἴτε ἀπὸ κοινοῦ. Πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ ἐν τῇ μονῇ τάξις καὶ πρότερον δὲν ἦτο πλήρης καὶ ὅτι αἱ καταχρήσεις δὲν ἦσαν τι ἄγνωστον. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁμολογοῦσι καὶ κατακρίνουσι τὴν πράξιν τοῦ Ἁνθίμου ἐκδόντος εἰκονικὰς συναλλαγματικὰς ἀξίας 80 χιλ. φράγκων. Τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος ἀναγνωρίζων τὸ σφάλμα του, δικαιολογεῖται ὅμως ὀλίγον λέγων ὅτι ἐξηπατήθη γενόμενος θῦμα ἀπιστεῦτων δολοπλοκίων. Παρηγορεῖται δὲ μόνον ἐπὶ τῇ ἀκυρώσει κατόπιν τῶν συναλλαγματικῶν τούτων, ἐξαγορασθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ τούτου, ὡς

λέγει, ἀντὶ 300 ναπολεοντίων, μετρηθέντων ἐκ τῶν ἰδίων του χρημάτων ἄνευ ζημίας τινὸς τῆς μονῆς.

"Απαντες ὁμως διαβεβαιοῦσιν ὅτι ἡ κατάστασις ἐχειροτέρευσε ἐτι πλέον ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἡγουμενείας ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου, διότι οὗτος ἀντὶ νὰ διορθώσῃ κατέστρεψε καὶ ἠρείπωνε τὴν μονὴν πολλαχῶς. Πρὸς τούτῳ παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ ἐγκατέστη οὗτος ἐν τῇ μονῇ μετὰ τῆς μητρὸς του, ἀδελφῆς, ἀδελφοῦ, νύμφης καὶ συμπάσης τῆς οἰκογενείας του. Ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρκει τούτο, ἡ τῆς μονῆς διοικήσις περιῆλθεν ἐν μέρει εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀδελφῆς του καὶ τῆς νύμφης του. Διὰ πᾶν σχεδὸν καὶ διὰ τεμάχιον ἐτι ἄρτου ἔδει οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν ν' ἀπευθύνωνται πρὸς αὐτούς, χωρὶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἰκανοποιῶνται. Δὲν ἀρνοῦνται ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐξετέλεσε ἐπισκευάς τινας ἐν τῇ μονῇ, ἀλλὰ τούτο ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀδελφότητος, εἰς ἣν κατόπιν ὑπέβαλε λογαριασμὸν οὐχὶ 5—6 χιλιάδων γροσίων, ὡς λέγει, ἀλλὰ 5—6 χιλιάδων φράγκων.

"Ὁ δὲ προμνημονευθεὶς Ἄνθιμος Δημητρίου Ἐπιτροπος (δικαῖος) κατὰ τὴν ἡγουμενίαν τοῦ Χατζῆ-Κωνσταντίνου ἀφηγεῖται ὅτι εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Μακάριον ἀναλαβόντα τὴν διοίκησιν τῆς μονῆς παρέδωκεν ἐνώπιον ἐπιτροπείας τὸν ἐξῆς λογαριασμὸν. Ἀπέναντι τοῦ ἐκ 32 χιλ. φράγκων χρέους, ὅπερ ὁμολογεῖ, παρέδωκε πρὸς εἴσπραξιν 28 χιλ. φράγκων ἀσφαλῶν, 500 αἶγας, 48 ἡμίονους γεωργεὲ καὶ 32 μετ' ἐπιστάγματος, 130 κτήνη, 15 ζεύγη βοῶν ἐν τῇ ἐπαύλει πρὸς ἐργασίαν, 40 ὀκάδας κανδηλῶν ἀργυρῶν, περὶ τὰς 2 χιλ. ὀκάδ. χαλκίνων σκευῶν, 300 κοιλὰ γεννημάτων, πλὴν τῶν ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ Στενιμάχου ἐπίπλων, χαλκωμάτων, γεωργικῶν ἐργαλείων κτλ.

Ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους, ὡς διΐσχυρίζεται ὁ Ἄνθιμος, παραλαβὼν τὴν μονὴν ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος εὐ μόνον δὲν ἐξώφλησέ τι ἐκ τοῦ μοναστηριακοῦ χρέους ἐν διαστήματι 18—20 μηνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐδιπλασίασεν αὐτό, ἀνερχόμενον σήμερον εἰς 70 χιλ. φρ. Ἐκ τῶν αἰγῶν, ἡμίονων, κτηνῶν κτλ. ἄλλα μὲν ἐξέλιπον ἐντελῶς, περὶ ἄλλων δὲ ἀμφιβάλλεται, εἰ ἐν ὑπάρχωσι. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς 40 ὀκ. ἀργυρῶν κανδηλῶν καὶ τὰς 2 χιλ. ὀκ. χαλκωμάτων, ἐξ ὧν ἀπέμειναν μόνον περὶ τὰς 200 ὀκ. ἐν ὄλφ. Γέννημα ὡσαύτως δὲν εὐρέθη ἐν τῇ μονῇ μετὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἔξοδον τοῦ Μακαρίου, ὥστε οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ διατρέφωσιν ἐπὶ πιστώσει ἐπὶ τινα χρόνον.

Πλὴν τούτου ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἔδωκεν ὑπ' ἐνοίκιον διὰ 3 ἢ 4 ἔτη τὰ σπουδαιότερα τῶν μοναστηριακῶν ἀκινήτων κτημάτων εἰσπράξας ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἐνοίκιον τριῶν ἐτῶν ἐκ τῶν περισσοτέρων. Ἐν τοῖς κτήμασι τούτοις συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ προμνημονευθεῖσα ἐπαυλὶς δοθεῖσα ἀντὶ 27 χιλ. γροσ. ἐτησίου ἐνοικίου καὶ μύλοι μετὰ 52

πετρῶν, οἵτινες δίδουσι τὸ σπουδαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον εἰς τὴν μονὴν εἰσόδημα. Ὅπως με διαβεβαιώσωσι δέ, ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐνήργει οὕτως μόνην πρόθεσιν ἔχων τὴν λήψιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων χρημάτων καὶ ἐν ταχίστῳ χρόνῳ, χωρὶς νὰ δώσῃ εἷς τινα λογαριασμόν, οἱ ἀδελφοὶ ἔφερόν μοι ὡς παράδειγμα τὸν μέγαν ἐν Στενιμάχῳ μύλον. Οὐδέποτε οὗτος, μοὶ εἶπον, ἔδωκεν ὀλιγώτερον τῶν 200 λιρῶν Τουρκίας ἐτήσιον ἐνοίκιον, ἀλλ' ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἔδωκεν αὐτὸν ἀντὶ 2500 φρ. ἐτησίως καὶ μάλιστα διὰ τρία ἔτη. Τοῦτο, εἶπον, εἶναι τιμὴ παραπεποιημένη καὶ οὐχὶ ἀληθής, γενομένη πρὸς τὸν σκοπὸν εὐκολωτέρας εἰσπράξεως χρημάτων οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς μονῆς, ἀλλὰ διὰ προσωπικοῦς καὶ ἀσχετοῦς πρὸς τὴν μονὴν σκοποῦς.

Ἄλλ' αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Μακάριον καταχορήσεις δὲν περιορίζονται ἐν τούτοις μόνον. Ἐκ τῶν δοθέντων ἔπ' ἐνοίκιον 23 λιθοκτίστων μαγαζείων καὶ ἄλλων τοσούτων ξυλίνων ἐργαστηρίων οὗτος εἰσέπραξεν ἐκ τῶν προτέρων ὀλόκληρον τὸ ἐνοίκιον οὐδενὸς ἔχοντος καταληφθέντος ἐν τῇ μονῇ τῶν χρημάτων τούτων. Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ εἰς ἐν μεγαλύτερον μαγαζεῖον ἐνοικιασθὲν διὰ τρία ἔτη. Προσέτι οὗτος ἐπώλησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὅλας τὰς σταφυλάς τῶν μοναστηριακῶν ἀμπέλων καὶ εἰσέπραξεν ἐκ τῆς πωλήσεως σπουδαίον χρημάτων ποσὸν μὴ γνωσθέντος μέχρι σήμερον, πῶς διετέθη τοῦτο ἀφῆκε δὲ τὴν μονὴν ἄνευ οἴνου καὶ οὕτω αὕτη ἦτο ἠναγκασμένη ν' ἀγοράζῃ τοιοῦτον δι' ἀνάγκας τῆς λίαν ἀκριβὰ παρὰ τῶν αὐτῶν ἀγοραστῶν τῶν μοναστηριακῶν σταφυλῶν. Ἐν γένει ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος παρίσταται ὑπὸ τινων τῶν ἀδελφῶν ὡς πρόσωπον ἐκτάκτως ἐγωῖστικὸν καὶ ἐπομένως οὐχὶ εὖνουν εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς.

Ἄγνοῦ, ἂν τὰ παράπονα τῶν ἀδελφῶν εἶναι εἰλικρινῆ, ἀλλ' ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν τὰ τῶν διΐσχυριζομένων ὅτι οὗτοι συχνάκις ἐπεινῶν κυριολεκτικῶς τοῦ ἀρχιμανδρίτου μὴ παρέχοντος αὐτοῖς ἄρτον. Δὲν θέλω νὰ πιστεύσω τὸ λεγόμενον ὅτι δύο πρόσωπα ἀπέθανον ἐκ στερησεων καὶ κακουχιῶν. Ὁ ἀρχιμανδρίτης συνετήρει λιτῶς μόνον δύο ἱερεῖς καὶ 5—6 ξυλοκόπους. Κατὰ δὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς Γερασίμου, τοῦ γηραιότερου τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ἐν ἧ ἡ ζῆν περισσότερον τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος, τινὲς τῶν μοναχῶν ἐδάρησαν κατὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ πανοσιωτάτου Μακαρίου. Ὁ αὐτὸς δὲ λέγει ὅτι κατὰ τὰ θέσμινα τῆς μονῆς οἱ ἱερουργοῦντες ἐν τῇ μονῇ ἐλάμβανον μηνιαίως ἀνὰ 100 γροῖσια. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἠῤῥησε τὸ ποσὸν εἰς 140 γρ. ἀλλ' οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἄλλὰ τὰ παράπονα δὲν ἔχουσι τέλος καὶ ἄς παύσω.

ε') Ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος λέγει ὅλως τὰ ἀντίθετα τῶν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφῶν διΐσχυριζομένων. Αἱ ἀντιφάσεις εἶναι καταπληκτικαί. Ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχῃ ὑπερβολὴ ἔκουσία ἢ

ἀκουσία ἐν τοῖς διΰσχυρισμοῖς ἑκατέρων, πιθανῶς δὲ καὶ παρεξηγήσεις. Οὕτω λ. χ. ὁ Ἄνθιμος ὁμολογεῖ τὰ περὶ τοῦ λαχανοκήπου εἰρημένα ὡς ἀληθῆ, ἀλλὰ προσθέτει ὅτι ταῦτα συνέβησαν ἐκ πονηρίας καὶ κατ' ἀπαίτησιν κυρίων τινῶν ἐν Στενιάχῳ, ὅπως ἀποσπασθῶσιν οὕτω χορήματα ἐκ τῆς μονῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς. Κατὰ κακὴν τύχην ἐν τῇ μονῇ δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε ἀρχεῖα οὔτε πρωτόκολλα οὔτε ἄλλα ἔγγραφα τῆς διοικήσεως, ὅπως δυνηθῆ τις νὰ ἐξελέγξῃ μέχρι τινὸς τὴν ἀλήθειαν. Πάντως ὅμως ἀναμφισβητήτως τὰ προεκτεθέντα περὶ ἐνοικίων, πωλήσεων, εἰσπράξεων ἐκ τῶν προτέρων εἶναι τετελεσμένα γεγονότα.

Πρὸς τοῦτοις ἡ ἀδελφότης κατακρίνει ἐν γένει τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Μακαρίου αὐστηρότερον ἴσως, καθ' ὅσον οὗτος ἐλθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς προθέσεως δῆθεν, ὅπως ἐκριζώσῃ μέχρι τῶν ἐλαχίστων τὰ ἐφιστάμενα ἐν τῇ μονῇ κακὰ, οὐ μόνον οὐδὲν ἔπραξε πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἀνέπτυξεν αὐτὰ εὐρύτατα. Ἡ κατάκρισις δὲ αὕτη προέρχεται οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀποδιδόμενων εἰς αὐτὸν καταχρήσεων ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ περιφρονητικοῦ τρόπου, μεθ' οὗ ἐφέρετο πρὸς τὴν ἀδελφότητα καὶ ἐν γένει πρὸς τὸ ὑπηρετικὸν τῆς μονῆς προσωπικόν. Ἡ καθόλου διαγωγή αὐτοῦ ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς φόβον περὶ συστηματικῆς, ἀσφαλοῦς καὶ ἐντελοῦς ἐρημώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς μονῆς.

στ') Λόγον ποιούμενοι περὶ τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Μακαρίου οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ μονῇ ἀναμνησκονται ἀκουσίως καὶ τὸν πανιερώτατον κ. Γρηγόριον¹⁾ μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως μετὰ τὴν ἀπελευθέ-

1) Ὁ μητροπολίτης Γρηγόριος (1880—84) Μυτιληναῖος διεδέξατο τὸν Νεόφυτον, μετατεθέντα εἰς Ἀθριανούπολιν καὶ κατόπιν αἰρεθέντα οἰκουμενικὸν πατριάρχην. Ἦτο κάτοχος εὐρείας παιδείας καὶ ρήτωρ ἔξοχος καὶ ἀνεδείχθη μέγας ὑπερασπιστὴς τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἐν τῇ βουλῇ τῆς ἀνατ. Ρωμυλίας, ἧς μετεῖχεν ὡς μέλος. Ἀπὸ Φιλιππουπόλεως ἐγένετο Τραπεζοῦντος καὶ εἶτα Ρόδου. Ἀπήλασε φήμης ἀνδρὸς τὰ μάλιστα πλεονέκτου. Πολλὰ τῶν ὑπὸ τῶν μοναχῶν περὶ αὐτοῦ ρηθέντων περὶ τῆς ἐν τῇ μονῇ δράσεώς του περιήδοντο ἐν τε τῇ Φιλιππουπόλει καὶ τῷ Στενιάχῳ. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν τυπικῶν τῆς μονῆς, κωδίκων, τιμαλφῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν τίτλων τῶν κτημάτων τῆς ὁμολογεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Γ. Μουσαίου, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ κατὰ παράφρασιν τυπικοῦ τῆς μονῆς. Μικρὸν δείγμα τῆς πλεονεξίας του μνημονεύω τὸ ἀκόλουθον συμβάν ἀκούσας παρὰ τοῦ μακαρίτου Δ. Ἀργυριάδου, προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Φιλιππουπόλεως τότε. Ἐν τινι γενικῇ τῆς Κοινότητος συνελεύσει προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἀπεφασίσθη νὰ γείνη ἔρανος ὑπὲρ τῶν σχολείων. Μετὰ λαμπρὸν τοῦ μητροπολίτου λόγον συγκινήσαντα πάντας ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος περιήγαγε δίσκον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου. Οὗτος ἐπιδεικτικῶς ἐξήγαγε τὸ βαλάντιόν του καὶ ἀναστὰς ἔρριπεν εἰς τὸν δίσκον δέκα Τουρκικὰς λίρας ἀριθμῶν ὄνᾳ μίαν πρὸς ἑκπληξιν καὶ θαυμασμόν πάντων, τῶν γνωριζόντων αὐτόν. Τὸ τοιοῦ-

ρωσιν, ἐν ἧττονι δὲ μοίρα καὶ τὸν διάδοχον αὐτοῦ κ. Ἰωακείμ¹⁾). Ἄγνωστος πῶς, ἀλλ' ἐξ ὧσων ἤκουσα, ἐσχημάτισα τὴν γνώμην ὅτι ἐν τῇ μονῇ καὶ περὶ αὐτὴν ἐγεννήθη ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μητροπολιτῶν τούτων ἢ σκέψις ὅτι ζοφερόν καὶ βαρὺ νέφος ἤρξατο καλύπτειν καὶ ἀπειλοῦν τὴν τύχην τῆς μονῆς.

Περίεργος ἱεράρχου τύπος ἦτο ἀληθῶς ὁ πανιερώτατος κ. Γρηγόριος ἐὰν ἀληθεύοι τὰ περὶ αὐτοῦ ἀφηγούμενα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς. Ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ ταμίης καὶ ἐπίτροπος (διαχειριστῆς) τῆς μονῆς. Ὅπως εἶναι δὲ μᾶλλον ἐλεύθερος ἐν ταῖς ἐνεργείαις του ἀπολύει αὐθαγῶς ἐκ τῆς ἡγουμενείας τὸν Χατζῆ-Κωνστάντιον ἐπὶ τῇ προφάσει ἡλικίας προβεβηκυίας καὶ τοποθετεῖ ἀντ' αὐτοῦ τὸν Χατζῆ-Ἱερεμίαν, γηραιότερον καὶ δὴ τυφλόν· ἀλλὰ καὶ οὗτος διετέλει ἡγούμενος μόνον κατ' ὄνομα, καθ' ὅσον ὁ πραγματικὸς μετ' ἀπεριόριστων δικαιωμάτων ἦτο μόνον ὁ μητροπολίτης. Οὗτος ἔδιδεν ἀποκαίρου εἰς καιρὸν εἰς τὸν Ἱερεμίαν χρήματά τινα πρὸς συντήρησιν τῆς ἀδελφότητος, μὴ ὑπερβαίνοντα ἐν ὅλῳ τὰς 2 χιλ. ρουβλιῶν ἑτησίως, πάσας δὲ τὰς προσόδους τῆς μονῆς εἰσέπραττεν αὐτὸς προσωπικῶς.

Μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο κατενόησε λέγουσιν οἱ ἀδελφοί, καὶ εἰς ἄλλα μέσα πρὸς εἰσπραξίν χρημάτων. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1882 ἀπέθανεν ὁ ἐπίτροπος τῆς μονῆς Χατζῆ-Ἀνθίμος Ἀμβρόσιος. Ὁ μη-

τον ἠνάγκασε καὶ τοὺς παρισταμένους νὰ καταβάλωσιν ἀναλόγως καὶ ὁ δίσκος ἐπληρώθη χρυσῶν νομισμάτων. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς συνελεύσεως ἡ δημογεροντία μετέβη εἰς τὰ ἐν τῇ μητροπόλει γραφεῖά της, ὅπως ὑπογράψῃ τὸ σχετικὸν πρακτικὸν περὶ τοῦ γενομένου λίαν ἱκανοποιητικοῦ ἔργου. Καθ' ὃν δὲ χρόνον συνετάσσετο τὸ πρακτικὸν καὶ ἐσχολιάζετο ποικιλοτρόπως ἡ γενναιοδωρία τοῦ μητροπολίτου, παραστάς οὗτος ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ δίσκου πρὸς ἐκπληξιν τῶν δημογερόντων τὰς δέκα λίρας του εἰπὼν ὅτι ἔρριψεν αὐτὰς εἰς τὸν δίσκον πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ τῶν παρισταμένων, ὅπως φιλοτιμούμενοι καταβάλωσι πλουσίως τὸν ἔρᾶνόν των, προσέθηκε δὲ ὅτι ὁ ἐκφωνηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λόγος ἤξιζε περισσότερον πασηςδέποτε ὑπὸ τῶν ἄλλων καταβληθείσης χρηματικῆς συνδρομῆς. Γνωρίζοντες τὸν χαρακτῆρα τοῦ σεβασμιωτάτου, εἶπεν ὁ κ. Ἀργυριάδης, οὐδὲν ἀντετάξαμεν, διότι ἐφοβήθημεν μὴ ἀπαιτήσῃ νὰ πληρωθῇ καὶ διὰ τὸν λόγον του.

1) Ὁ Ἰωακείμ Εὐθυβούλης, ἐξ ἐπισήμου τοῦ Φαναρίου οἴκου, ἠρχιεράτευσεν ἐν Φιλιππουπόλει ἀπὸ 1881—1889, γενόμενος βραδύτερον Χαλκηδόνος καὶ εἶτα Ἐφέσου. Ἦτο εὐφυῆς καὶ διπλωμάτης καὶ ἐξετιμήθη πολὺ ὑπὸ τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδου Ι. Ἐπ' αὐτοῦ ἀνηγέρθη ἐκ βάρων τὸ νέον μητροπολιτικὸν μέγαρον. Τοῦτον διεδέξατο ὁ ἀπὸ Εἰρηνοπούλεως Φώτιος, ἀνήρ εὐπαιδευτος καὶ ἀγαθὸς ποιμένας ἐν εἰρήνῃ μέχρι τοῦ 1906, ὁπότε ὑπὸ τοῦ Βουλγ. κράτους κατελύθη οὐσιαστικῶς ἡ ἱερά μητρόπολις μετὰ τῆς Ἑλλην. Κιότητος. Τῇ 1910 ἐγένετο μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.

τροπολίτης ἐνοχοποιεῖ, λέγουσιν, τὸν τότε ἡγούμενον ἐπὶ δηλητηριάσει τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἀπαιτεῖ 200 λίρ. τουρκ. πρὸς συγκάλυψιν τοῦ πράγματος. Ἄθῳς ὢν ὁ ἡγούμενος ἐντελῶς ἔκλαυσεν ὡς μικρὸν παιδίον ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ μητροπολίτου ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ τὸ ποσόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ὁ μητροπολίτης παρουσιάζεται, λέγουσιν, εἰς τὴν μονὴν καὶ παραλαμβάνει πᾶν ὅ,τι εἶχεν ὁ ἀποθανὼν Ἀμβρόσιος,—ὅστις ἦτο εὖπορος καὶ φιλοδάπανος,— ἦτοι: πολύτιμα ἔπιπλα, βαρυτίμους μηλωτάς, ὠραίους τάπητας, δέρματα ἀρκτων, προσκεφάλαια καὶ στρώματα μετάξινα, σκεύη ἀργυρᾶ, κοχλιάρια κτλ. ἀξίας ἐν συνόλῳ οὐχὶ κατωτέρας τῶν 500 λίρ. τουρκ. Ταῦτα πάντα ἀγοράζει δῆθεν διὰ 300 φρ., ἅπερ οὐδέποτε ἐπλήρωσεν. Ἄλλὰ τοῦτο ἦτο μικρὸν εἰς τὸν μητροπολίτην, ὡς ἦτο μικρὸν καὶ τὸ φιλοδώρημα, ὅπερ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Χατζῆ Κωνσταντίου, τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους, ὅπως διορίσῃ αὐτὸν ἐπίτροπον (δικαῖον) ἐν τῇ μονῇ.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλο τι ἀφηγοῦνται οἱ τε ἀδελφοὶ καὶ ἄλλα πρόσωπα ἐκτὸς τῆς μονῆς περὶ τοῦ πανιερωτάτου κ. Γρηγορίου. Οὗτος ἐπώλησε χάλκινα ἀγγεῖα τῆς μονῆς βάρους 10 χιλιάδων θανάδων πρὸς 16 γρ. τὴν ὀκτῶν καὶ ἔλαβε τὸ χρῆμα περὶ τὰς 100 ἀλλ. γρ. Ὡσαύτως ἐπώλησεν ἐκ τῆς ἐπαύλεως κατὰ τὸ 1883 ζῶα 149, ὃν τὴν ἀξίαν ἰσότημον πρὸς τὴν τῶν χαλκωμάτων ἔλαβεν αὐτὸς πάλιν. Κατὰ τὸ 1884 ἐπώλησεν 800 πρόβατα καὶ 600 ἀρνία ἀντὶ 40—50 χιλιάδων γρ. πάντα ἐνεθηλάκωσεν ὁμοίως. Πρὸς ταῖς ζημίαις ταύταις ὁ πανιερωτάτος ἐπήνεγκε καὶ ἄλλας εἰς τὴν μονὴν ἀνυπολογίστου σπουδαιότητος.

Βεβαιοῦσιν ὅτι οὗτος παρέλαβεν ἅπαντας τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τῶν ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ παρέδωκεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπου νῦν εὐρίσκονται. Παρέλαβεν ἐπίσης καὶ τρία χρυσόβουλλα, ἐν ἐνὶ τῶν ὁποίων ἀπογορεύεται εἰς τὸν μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως ἢ εἰς τὴν μονὴν εἴσοδος ἄνευ προσκλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος. Ἡ μεγαλυτέρα ὁμως ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθεῖσα ἱεροσυλία πασῶν ἦτο ἡ ἀφαίρεσις τοῦ καταστατικοῦ (τυπικοῦ) τῆς μονῆς, φυλάττομένου ἐν χειρογράφῳ. Περὶ τούτου τοῦ τυπικοῦ θ' ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Λέγουσι προσέτι ὅτι ἄλλα τινα χειρόγραφα βιβλία ἔκανσεν ὡς ἄχρηστα. Ταῦτα διῆσχυρίζονται περὶ τοῦ ἱεράρχου τούτου οἱ τε ἐν τῇ μονῇ καὶ οἱ ἐκτὸς αὐτῆς.

ζ') Ἡ ἐπιβαρύνουσα τὸν διάδοχον τοῦ Γρηγορίου πανιερωτάτου Ἰωακείμ κατηγορία πάντως εἶναι ἐλαφροτέρα. Οὗτος δὲν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα οὔτε ἡγούμενον οὔτε ἐπίτροπον, ἀλλ' ἀφηγοῦνται περὶ αὐτοῦ τὸ ἕξῃς. Ἐπὶ ἀπειλῇ ἐξορίας εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος ἠνάγκασε τὸν Χατζῆ Κωνσταντῖον καὶ τὸν μακαρίτην ἀδελφόν του Θεοφάνην νὰ δώσῃ ἕκαστος ἀνὰ 400 λίρ. τουρκ. διὰ τὴν ἐν Στενιμάχῳ Ἑλληνικὴν σχολήν· καὶ οὗτοι ἔδω-

καν μὲν τὸ χρῆμα ἄγνωστον πόθεν ληφθέν, ἀλλ' ἐκ τούτου ὁ Θεοφάνης, λέγουσί μοι, ἔπεσεν ἀπόπληκτος· ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἐκ τῶν εὐρεθέντων παρ' αὐτῷ 500 λ. τ. 100 ἐδόθησαν εἰς τὸν ὑπηρέτην του, τὰς δὲ ὑπολοίπους 400 ἔλαβεν ὁ πανιερώτατος Ἰωακείμ¹⁾). Περὶ αὐτοῦ ὡσαύτως λέγουσιν ἅπαντες ὁμοφώνως, ὅτι ἀφῆρεσεν ἀπὸ τῆς μονῆς μίαν παλαιὰν ἱστορικὴν ποιμαντορικὴν ράβδον (πατερίτσαν· σκήπτρον), ἐπεξεργασμένην θαυμασίως ἐξ ἀργύρου ἔσωθεν καὶ ἐκ σμάλτου ἔξωθεν ἀξίας 1000—1500 λ. τ. εἰ μὴ περισσοτέρων. Κατὰ παράδοσιν ἐν τῇ μονῇ ἐπιστενέτο, ὅτι αὕτη ἦτο τοῦ πατριάρχου Τυρνόβου Εὐθύμιου²⁾.

1) Ὁ ἀμερόληπτος ἀπεσταλμένος τὴν πρᾶξιν τοῦ μητροπολίτου ἀναγκάσαντος τὸν ἡγούμενον καὶ τὸν ἐπίτροπον νὰ δώσωσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλ. σχολῆς 800 λίρ. ὑπολαμβάνει ἔγκλημα· ἂν τὰ χρήματα διετίθεντο ταῦτα ὑπὲρ τῆς βουλγαρικῆς σχολῆς, ἀναμφιβίλως θὰ ἦτο ἔπαινος. Οἱ Στενιμαχίται δι' ἀναφορῶν πολλὰκις ἀπετάθησαν πρὸς τὸ οἶκ. Πατριαρχεῖον, ὅπως ἀναγκάσῃ τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς νὰ χορηγῇ ποσὸν τι πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τῆς Κοινότητός των, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ κίτωρ ὡρίσθη ὡς λειτουργῆ σχολείων μειρακίων ἐν τῇ μονῇ καὶ τὰ πλείστα τῶν προσοδοφόρων κτημάτων τῆς μονῆς ἦσαν ἐν Στενιμαχῷ. Ἄλλ' οἱ ἐκάστοτε ἡγούμενοι, οἵτινες ἐθησαύριζον δι' ἑαυτοὺς καὶ τοὺς οἰκείους των, προβαίνοντες εἰς διαφόρους καταχρήσεις, ἠγοῦντο προβάλλοντες ἀδυναμίαν. Μετὰ δυσκολίας δὲ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ὠρίσθη ἐπίδομα τῆς μονῆς εἰς τὴν Κοινότητα τῶν σχολείων τῆς 60 λ. τ. ἐτησίως. Ὁ Ἰωακείμ θεαρέτως καὶ φιλανθρωπῶς ἐνεργᾶν ἀπέσπασε τὸ ποσὸν πρὸς ἐξόφλησιν χρεῶν τῆς Κοινότητος, δημιουργηθέντων ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ταξιαρχῶν ἀνεγέρσεως ἐκ βάρων σχολικοῦ κτιρίου. Περιέργως δέ, ἐνῶ ὁ ἀπεσταλμένος παραδέχεται τὰς διαφόρους ἐν τῇ μονῇ καταχρήσεις ὑπὸ τῶν διοικούντων αὐτήν, ἀπορρῖ πόθεν οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐξοικονομήσαντες ἐμέτρησαν τὸ ἐπιβληθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ποσόν. Ἀναμφιβίλως οὐχὶ ἐκ τῆς πατρικῆς τῶν κληρονομίας, ἀλλ' ἐκ τῶν θησαυριζομένων ὑπ' αὐτῶν εἰς βάρος τῆς μονῆς. Ἀποδείξεις δὲ τούτου εἶναι καὶ τὸ ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀποθανὼν μετ' ὀλίγον ἀφῆκεν ἑτέρας 500 λ. τ. μετρητάς, ἐξ ὧν ἔλαβεν ὁ μητροπολίτης τὰς 400, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἑαυτόν. Ἀπεστάλησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ οἴκ. Πατριαρχείου αὐται.

2) Ἡ παράδοσις περὶ τοῦ πλουτίμου τούτου σκήπτρου εἶναι πλάσμα τῆς ἀδελφότητος προσχωρησάσης εἰς τὴν ἐξαρχίαν καὶ θελούσης νὰ κολακεύσῃ τὴν ἐθνικὴν φιλομυμίαν τοῦ ἀπεσταλμένου. Ὁ Πατριάρχης Εὐθύμιος ἱστορικῶς δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἐμόνασεν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ, ὅπως καταλίπη ἐν αὐτῇ μετὰ θάνατον τὴν περιουσίαν του. Ἀλλὰ καὶ ὑποτεθέντος ὅτι ἐμόνασεν ἐν αὐτῇ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τιμαλφές κειμήλιον. Διότι κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Τυρνόβου ἢ μητροπόλεως του διηράγη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ αὐτὸς μόλις σωθεὶς ἀπεστάλη εἰς ἔξοριαν. Τὸ σκήπτρον ὡς καὶ ἄλλα βαρῦτιμα ἄμφρα ἐπισκοπικὰ προφανῶς ἀνήκουσιν εἰς Ἑλληνας κληρικούς, πατριάρχας καὶ ἀρχιεπισκόπους, οἵτινες οἰκειοθελῶς ἀποχωρήσαντες εἰς τὴν μονήν, ὅπως ἐφησυχάσωσι μέχρι τοῦ θανάτου των, συναπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν κινητὴν τῶν περιουσίαν, ἥτις φυσικῶ τῷ λόγῳ περιήλθεν εἰς τὴν μονήν.

Ὁ αὐτὸς μητροπολίτης ἀφῆρσεν ἐκ τῆς μονῆς 4—5 χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης εὐαγγέλια, διὰ λαμπρῶν ἐπιχρῦσων δευμάτων δεδεμένα, ὧν ἕκαστον, λέγουσιν, εἶχε βάρος περὶ τὰς 20 ὀκάδας (!). Ὡσαύτως ἔλαβε δύο ἀρχιερατικά βιβλία χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης, ὧν τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν ἑκασταχοῦ τοῦ κειμένου κεφαλαίων ἦσαν ἑξαισιῶς καλλιτεχνικά, πρὸς δὲ καὶ ἓν ἐπιτραχήλιον, κατειργασμένον ἐκ χρυσῶν νημάτων, ἐφ' οὗ ἦσαν ἀπεικονισμένοι θαυμασίως οἱ προφῆται, βάρους ἡμισείας ὀκάς. Εἴπομεν ὅτι ἡ βαρύνουσα τὸν πανιερώτατον Ἰωακείμ κατηγορία εἶναι ἐλαφροτέρα, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως, πρὸ παντὸς δὲ ἀπὸ ἠθικῆς εἶναι σπουδαιότερα ¹⁾).

η) Αἱ περὶ τοῦ νῦν Ἑλληνοσ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Φωτίου ἐν τῇ μονῇ διαδόσεις δὲν εἶναι πρὸς μεγάλην ζημίαν του. Ἦκουσα μόνον τινὰς λέγοντας ὅτι καὶ οὗτος ἀφῆρσεν ἐκ τῆς μονῆς ζευγὸς ἐπιμανίκων καὶ μίαν ἀρχιερατικὴν ζώνην μὴ ἀποδιδόμενης μεγάλης σημασίας εἰς ταῦτα²⁾).

θ) Ἡ συμπεριφορὰ τῶν αὐτῶν Πανιερώτων κ. κ. Γρηγορίου καὶ Ἰωακείμ, ἰδίως τοῦ πρώτου, ὡς παραστάτη ἡμῖν, φαίνεται ὅτι κα-

1) Τὸ περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰωακείμ συμπέρασμα τοῦ κ. ἀπεσταμένου εἶναι ἄδικον. Ὁ μητροπολίτης Ἰωακείμ κατ' ὅσον ἡμῖν εἶναι γνωστόν, οὐδὲν ἐκ τῆς μονῆς ἔλαβε δι' ἑαυτὸν διότι τὰ μὲν ἀποσπασθέντα χρήματα, ὡς προεργήθη, διετέθησαν ὑπὲρ τῶν σχολειῶν τοῦ Στενιμάχου καὶ τῶν Πατριαρχείων, τὰ δὲ ληφθέντα χειρόγραφα, εὐαγγέλια καὶ βιβλία, ὡς καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον, ἀπεστάλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἐγκαίρως ἐλαμβάνετο πρόνοια καὶ παρελαμβάνοντο καὶ ἕτεροί τινες κώδικες ἐκκλησιαστικῶν πατέρων τοῦ 12ου καὶ 13ου αἰῶνος, οὓς εἶδεν ὁ Βλ. Σκορδέλης, ὅστις περιεργάσθη τὴν κονιορτοβριθῆ συλλογὴν τῶν βιβλίων, κατερριμμένην ἐν τινι κελλίῳ, ὡς ἠφ' ἔλεγε, καὶ ἀντέγραψε τίτλους τινὰς καὶ σημειώσεις πρὸ 60 ἐτῶν (1870—74), ὅτε ἐλειτούργησεν ἐν τῇ μονῇ ἱερατικὴ σχολή. Μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἀναμφιβόλως θὰ ὑπῆρχον καὶ Ἑλλήνων κλασσικῶν ἐξαφανισθέντα σὺν τῷ χρόνῳ ἕνεκα τῆς ἀμαθείας τῶν μοναχῶν. Ὁ καθηγητὴς Πέτρος Παπαγεωργίου κατὰ Μάϊον τοῦ 1886 ἐπισκεψάμενος τὴν μονὴν καὶ ἐξετάσας τὴν συλλογὴν ἀνεκάλυψεν ἀπόσπασμα τοῦ Σοφοκλείου Αἴαντος, χειρόγραφον ἀπὸ τοῦ 1460. *Revue archéol.* τ. 1887, σελ. 70

2) Προφανῶς ἡ προσχωρήσασα εἰς τὴν ἐξαρχίαν ἀδελφότης τῆς μονῆς ἠθέλησε νὰ ἐνοχοποιήσῃ καὶ τὸν μητροπολίτην κ. Φώτιον λέγουσα ὅτι οὗτος ἀφῆρσε τὰ μνημονεύμενα ἀρχιερατικά ἄμφια. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Ἡ ἀδελφότης αὐτὴ ἐδώρησεν αὐτὰ εἰς τὸν μητροπολίτην κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν ἐπίσκεψιν ἐκδηλοῦσα τὸν πρὸς τὴν Πανιερότητά του σεβασμὸν της. Ἐδώρησε πρὸς τούτους εἰς αὐτὸν καὶ ἕξ ἐβένου ἀρχιερατικὴν εἰσόδον (πατερίτσαν), κεκοσμημένην διὰ πετραδίων ἐξ ὄνυχος καὶ δι' ἐλεφαντόδοντος, ἣν ὁ Πανιερώτατος διὰ τὴν ἐλαφρότητα καὶ ἀπλότητά της μετεχειρίζετο συχνάκις, ἰδίως κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν νηστειῶν, ὅποτε ἐχοροστάτει ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ.

κῶς διέθηκε τὴν ἀδελφότητα ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι ἐκείνων κατὰ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως τῆς μονῆς. Ἡ ἀγανάκτησις ὅμως τῆς ἀδελφότητος ἐκορυφώθη ἐπὶ τῇ προρηθείσῃ συμπεριφορᾷ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου καὶ ἐξεδηλώθη διὰ ριζικῆς μεταβολῆς ἐν τῇ παλαιᾷ ταύτῃ μονῇ. Πρὸ τούτου ὅμως ἡ ἀδελφότης ἀπειριόθη νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ κακοῦ δι' ἄλλης ὁδοῦ, τῆς ἀκολουθοῦ:

Ἡ ἀδελφότης συντάσσει αἴτησιν πρὸς τὸν οἶκ. Πατριαρχὴν, ἐν ἧ ὑπενθυμίζουσα τὰς προηγουμένας ἐν τῇ μονῇ ταραχάς, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπεστάλη ἔκτακτος τοῦ Πατριαρχείου ἀπεσταλμένος, ὁ Γεράσιμος Δώριζας, ὁ ἥδη μητροπολίτης Κεφαλληνίας, παραπονεῖται πικρῶς ἐναντίον τοῦ Μακαρίου, παρ' οὗ καίπερ ἀντικανονικῶς ἀποσταλέντος περιέμενεν ὅπωςδῆποτε τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας αὐτοῦ ἔχε φθάσει εἰς τὸ ἀπροχώρητον, ὅπερ ἡ ἀδελφότης προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ διὰ διαφόρων γεγονότων.

Ἡ αἴτησις τῆς ἀδελφότητος καταλήγει ἐξῆς: «Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα τὸ μὲν ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἡγούμενον Μακάριον ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας μέχρι τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν του, τὸ δὲ ἀνορθοῦσα τὸ κρῶς τοῦ καταστατικοῦ (τυπικοῦ) τῆς μονῆς καὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀπὸ ἑκατοντάδων ἐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἐθίμου, νὰ ἐπιτρέψῃ, ὅπως ἡ ἐκλογή τοῦ τε ἡγουμένου καὶ τῶν συνεργατῶν του γίνηται ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ¹⁾, ὡς ἐγίνετο πρότερον ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ δικαίωματος τῆς ἐγκρίσεως ταύτης ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος».

Ἡ αἴτησις αὕτη φέρουσα ἡμερομηνίαν 13 Φεβρ. 1894, ἦς πλήρες

1) Τροπὸν ἐν γένει δὲν εἶναι ἀληθές· διότι καὶ ἡγούμενος μὴ μέλος τῆς ἀδελφότητος ἐξελέγετο καὶ ἡ ἐκλογή αὐτοῦ δὲν ἐγίνετο ἐλευθέρως μόνον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Κατὰ πρωτόκολλον τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως ἀπὸ 26 Νοεμβρίου τοῦ 1781 ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐξελέγη ὁ παπᾶ κὺρ Μακάριος, τῶς τοιοῦτος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπὶ τῆς Ροδόπης ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Φιλιππουπόλεως κατὰ τὴν ἐπικρατήσαν ἑκαταετησίαν συνήθειαν καὶ ἡ ψήφῳ καὶ γνώμῃ τῶν τιμωτῶν κληρικῶν καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν τιμωτῶν προσώτων Στενιμάχου καὶ Ἀμπελιάνου καὶ θ ε λ ῆ σ ε ι κ α ἰ γ ν ὡ μ η τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὁσιωτῶν πατέρων ληφθέντος τοῦ λογαριασμοῦ πρότερον ὑπὸ τῶν αὐτῶν παρὰ τοῦ τῶς ἡγουμένου τῆς μονῆς κὺρ Γρηγορίου διὰ εἴκοσι δύο μῆνας. Ἰδε Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ῖ δ ο υ, Περὶ τῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης μονῆς τῆς Πιερριτσονιτίσεως § ἡ καὶ τὴν σχετικὴν σημείωσιν. Ἀείποτε ὅμως ἐζητεῖτο καὶ ἡ γνώμη τῆς ἀδελφότητος. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ καὶ ὀλίγῳ πρότερον τῇ ἐπεμβάσει ἰσχυρῶν προκρίτων Φιλιππουπόλεως καὶ Στενιμάχου ἐπε-

ἀντίγραφον ἑλληνιστὶ ἐδόθη μοι, ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ δύο ἀδελφῶν τῆς μονῆς καὶ ἐπεδόθη ὑπ' αὐτῶν ἰδιοχείρως τῷ Πατριαρχῇ. Ἀποτέλεσμα ταύτης, πιθανῶς δὲ καὶ ἐτέρων προειδοποιήσεων, ἦτο ἢ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἀποστολὴ ἐξάρχου, ὀνομαζομένου Κυρίλλου, πρὸς ἐξέτασιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὅλης τῆς ὑποθέσεως. Οὗτος ἐπελάβετο τῆς ὑποθέσεως ὡς πρόεδρος ἐπιτροπείας, συγκροτηθείσης ἐκ τεσσάρων Ἑλλήνων, δύο ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ δύο ἐκ Στενιμάχου. Τί συνέβη μετὰ τῆς ἐπιτροπείας ταύτης καὶ τοῦ ὀσιωτάτου ἡγουμένου, ὑποχρεομένου νὰ δίδῃ λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεώς του, δὲν ἠδυνήθη ἀκριβῶς νὰ πληροφορηθῶ· γερονὸς ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐκλήθη ταχέως εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὅπου καὶ ἀπῆλθεν ἄνευ ἀναβολῆς.

Ἡ ρηθεῖσα ἐπιτροπεία ἐν τῷ συνταχθέντι ὑπ' αὐτῆς πρακτικῷ πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον προέτεινε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὅτι ὁ Πατριαρχὴς πρέπει νὰ διορίσῃ νέαν ἐπιτροπείαν, ἣτις μετὰ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως νὰ συντάξῃ νέον κανονισμὸν τῆς μονῆς. Καὶ τῷ ὄντι συνεστήθη τοιαύτη ἐπιτροπεία ἀποτελομένη ἐκ τῶν κ. κ. Σ. Ἀντωνιάδου ἱατροῦ καὶ Ἀρχ. Μαυρίδου δικηγόρου Φιλιππουπολιτῶν καὶ Ἀθ. Ἐπιτρόπου καὶ Κ. Χατζῆ-Νικολάου Στενιμαχιτῶν. Τὴν σύστασιν τῆς ἐπιτροπείας ταύτης ἀνήγγειλεν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως καὶ πρὸς τὸν νομάρχην Φιλιππουπόλεως διὰ γράμματος ἀπὸ 6 παρελθόντος Μαΐου καὶ ὑπ' ἀριθμ. 326.

«Διὰ τοῦ παρόντος, λέγει, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω Ὑμῖν ὅτι ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος διὰ γράμματος ἀπὸ 7 Ἀπριλίου καὶ ὑπ' ἀριθμ. 1753 διώρισαν ὡς ἐπιτρόπους τῆς μονῆς Βατσκόβου τοὺς κ. κ. Σ. Ἀντωνιάδην καὶ Ἀρχ. Μαυρίδην ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ τοὺς κ. κ. Ἀθ. Ἐπιτρόπου καὶ Κωνστ. Χατζῆ-Νικολάου ἐκ Στενιμάχου ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν, ὅπως φροντίζωσι περὶ τῆς καλῆς διοικήσεως τῆς μονῆς . . .».

Ἡ ἐπιτροπεία, αὕτη, ὡς μοι εἶπον ἐν τε τῇ μονῇ καὶ τῷ Στενιμάχῳ, συνέταξε νέον κανονισμὸν τῆς μονῆς, ὅστις εἶναι ἄγνωστον, τί ἐγένετο. Πάντα ταῦτα ἐτελέσθησαν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐν μονῇ ἀδελφότητος, ἣτις,

τράπη ἢ ἐκλογή τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ ἐπιτρόπου νὰ γίνηται ἐν τῇ μονῇ ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐγκρινομένης τυπικῶς ὑπὸ τῆς μητροπόλεως. Ἐξ ἀμελείας δὲ τῆς μητροπόλεως περιορισμένης περὶ ἄλλα σπουδαιότερα ζητήματα ἕνεκα τῆς πρὸς ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν χειραφέτησιν κινήσεως τῶν Βουλγάρων ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἔπαισε καὶ νὰ λογοδοτῇ εἰς τὴν μητρόπολιν περὶ τῆς διαχειρίσεώς του. Ἐκ τούτου προῆλθον ἡ ἀταξία καὶ αἱ καταχρήσεις, ὧν ἀμέτοχοι δὲν ἦσαν καὶ τζορμπατζήδες τινες.

ἐνῶ ἀνέμενε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν αἰτησίαν της, ἀνεκρίστως καὶ ἐν μέρει ἐπληροφορήθη ὅτι ἐτέθη οἰονεὶ ὑπὸ κηδεμονίαν, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ της συνετάχθη ὑπὸ προσώπων ξένων πρὸς τὴν μονὴν νέος κανονισμὸς περὶ τῆς διοικήσεώς της καὶ ἐν γένει περὶ τῆς ἐνεστώσης καὶ μελλούσης τύχης της καὶ ὅτι κατόπιν πάντων τούτων πρόκειται νὰ διορισθῇ νέος ἡγούμενος καὶ δὴ μὴ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος. Τότε ἡ ἀδελφότης ἀφυπνίζεται καὶ ἡ τῆς μονῆς ὑπόθεσις λαμβάνει ἄλλον χαρακτήρα. Οὐχὶ πλέον διὰ λόγων καὶ παρακλήσεων, ὡς λέγει, ἀλλὰ δι' ἔργων ἀρχεται ἀγωνιζομένη περὶ τῆς αὐθυπαρξίας της.

1) Περὶ τὴν ἐσπέραν τῆς 19ης Ἀπριλίου ἐν. ἔ. ἡ ἀδελφότης συνέρχεται εἰς τὴν κοινὴν μοναστηριακὴν αἵθουσαν καὶ ἐκλέγει ὡς ἡγούμενον ἓνα τῶν ἀδελφῶν, τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον ὡς ἐπίτροπον δὲ τῆ δικαίον κατὰ τὴν μοναστηριακὴν ἔκφρασιν τὸν Ἀνθιμον Δημητρίου. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν παρίστατο καὶ ὁ Ἕλλην ἀρχιερατικὸς ἐν Στενιμάχῳ ἐπίτροπος, ἱερεὺς Λεωνίδας. Ὡς μὲ διαβεβαιοῦσιν οἱ ἀδελφοί, ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐνέκρινε τὰ γινόμενα καὶ μάλιστα ἐπεκύρωσε τὸ περὶ τῆς ἐκλογῆς συνταχθὲν πρακτικὸν ὅπερ καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, ὅπως ὑποβάλλῃ εἰς τὸν μητροπολίτην κατόπιν ὅμως μετανοήσας κατέστρεψε τὸ πρακτικὸν τῆς ἐκλογῆς· τούτο δὲ λέγουσιν ὅτι ἔπραξε, διότι δὲν ἐξελέγη ὡς ἡγούμενος ὁ ἐκ Στενιμάχου Καλλίτιμος, στενὸς συγγενὴς ἐνὸς ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων Στενιμαχιτῶν περὶ τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, οἱ ἐν Στενιμάχῳ πληροφροῦνται ἀμέσως περὶ τῆς γενομένης ἐκλογῆς καὶ τῇ ἐπιούσῃ 20ῇ Ἀπριλίου, ὅταν ὁ νεωστὶ ἐκλεγείς ἡγούμενος καὶ ὁ ἐπίτροπος κατήλθον εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ μοναστηριακὸν μετόχιον, ὁμᾶς Στενιμαχιτῶν Ἑλλήνων ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν, οἵτινες μόλις ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσι τῇ βοήθειᾳ τῆς ἀστυνομίας, κακοποιηθέντες σοβαρῶς ἀμφοτέρω, περισσότερον μὲν ὁ Ἀκάκιος, ὀλιγώτερον δὲ ὁ Ἀνθιμος. Ἄλλη ὁμᾶς μετέβη τὴν ἐπομένην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μονὴν καὶ ἐπετέθη καὶ κατὰ τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ἀδελφῶν, οὗς ἐκακοποίησε τόσοῦτον, ὥστε τινὲς αὐτῶν ἐδέησε νὰ κατέλθωσιν εἰς Στενιμάχον πρὸς νοσηλείαν των. Περὶ τῶν συμβάντων τούτων ὡς καὶ περὶ ἄλλων τῆς αὐτῆς φύσεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔθηκε πέρας ἡ ἐπιχωρία ἀστυνομία ὑποβοηθουμένη οὐχὶ ἀπαξ καὶ ὑπὸ στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἡ ἡγεμονικὴ κυβέρνησις ἐπληροφορήθη ἐγκαίρως ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ὥστε ἀρκεῖ μόνον νὰ γείνη ἀπλῆ μνεία αὐτῶν ἐνταῦθα 1).

1) Τὰ συμβάντα ταῦτα ἐμεγαλοποιήθησαν ἐκ σκοποῦ ὑπὸ τῶν ἐδιαφερομέ-

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορεῖται ἐκ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ μονῇ γενομένων. Δι' ἐπιστολῆς δὲ ἀπὸ 2 Μαΐου ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 325 ὁ Ἑλλήν μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ἀνακοινοῖ εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκακίον ὅτι καθηρέθη διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς πράξεως τῇ 30ῇ Ἀπριλίου. Κρατῶ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ἧς φέρεται αὐτολεξεῖ τὸ ἐξῆς: «Κύριε! Ἡ μήτηρ ἡμῶν, ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἕνεκα τῆς ἀσυγγνώστου ὑμῶν ἐσχάτως τόλμης ἐν τῇ ἱερᾷ πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς Παναγίας τοῦ Βατσκόβου ἐπέβαλέ σοι τὴν τιμωρίαν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀξιωματος, ὅπερ πρὸ ὀλίγου ἔφερες, διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γραμματος, ὅπερ σήμερον ἀναγινώσκεται ἐπ' ἐκκλησίας ἐνταυθα τε καὶ ἐν Στενιμάχῳ». Ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον μέρος, ἐν ᾧ ἐκφράζεται ἡ θλίψις καὶ παρέχεται ἐλπίς περὶ παροχῆς συγγνώμης, εἰάν ὁ καθαιρέθεις μεταμεληθῇ.

Ἡ ἀσυγγνώστος τόλμη τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου ἐν τῇ μονῇ Βατσκόβου εἶναι προφανῶς ἡ ἐκλογή αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου. Ἔργον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀθηντιῶν εἶναι νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν τῆς πράξεως, δι' ἣν στερεῖται τις τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου, ὅστις ἐπιφορήθη ἄγαν αὐστηρῶς, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἐνταυθα, νομίζω, πληροφορίες τινές.

ια') 1) Ἑλλήν, γεννηθεὶς ἐν Φιλιππουπόλει, τὴν καταγωγήν ὅμως Κωνσταντινουπολίτης, ἀνθρώπος μέσης μορφώσεως, ἐκάθη νέος ὢν ἐν τῇ μονῇ Βατσκόβου καὶ δὲν ἔπαυσεν ἀνήκων εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς ταύτης, εἰ καὶ περιῆλθε διάφορα μέρη. Ἐσχάτως, προτοῦ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μονήν, ἐξετέλει χρέη ἱερατικά ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἑλλήνου μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως. Ἔχω εἰς χεῖράς μου γράμματα ἀθηντικῶν, ἅτινα εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ. Οὕτω λ. γ.

2) Οὗτος ἦτο ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐν Καβακλῇ κατὰ τὰ ἔτη 1883—85, ὅπου ἀπὸ διακόνου προήχθη εἰς ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, νῦν δὲ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου. Ὅτε ἀπεφάσις νὰ καταλίπῃ τὴν θέσιν ταύτην, οἱ Καβακλιῶται ἀπευθύνονται δι' αἰτήσεως τῶν ἀπὸ 20 Φεβρ. 1885 καὶ ὑπ' ἀριθ. 209 πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ὃν ταπεινῶς παρακαλοῦσι νὰ πείσῃ τὸν ἐπίτροπόν του, ὅπως παραμείνῃ ἐν τῇ θέσει του καὶ ἐν τῷ

von πρὸ τοῦ κυβερνητικοῦ ἀπεσταλμένου. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν Στενιμαχιτῶν οὐδεμία βιοπραγία κατ' οὐδενὸς τῶν μοναχῶν ἐγένετο, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδοκιμασία τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ὑπὸ ὁμάδος πολιτῶν, διαλυθείσης ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας βίαιως.

μέλλοντι διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν Χριστιανῶν. Οὗτοι παρακαλοῦσιν ἐπιμῶνως, καθ' ὅσον ὁ ἀρχιμανδρίτης τῶν κατὰ τὸ διετὲς τῆς ἐκεῖ ἐπιτροπείας του διάστημα διεκρίθη διὰ τῆς ἀφοσιώσεως, δραστηριότητος καὶ ἀνταπαρνήσεως ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἱερατικῶν του καὶ ὑψηλῶν καθηκόντων, κηρυσσῶν καθ' ἑκάστην τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φροντίζων περὶ τῶν κοινοτικῶν ὑποθέσεων μετ' ἐξαιρέτου εἰδικότητος.

3) Ὅτι τοῦτο ἔχει οὕτως, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ δύο γραμμάτων, ἀποσταλέντων ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως κ. Νεοφύτου πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, τοῦ μὲν ἀπὸ 4 Ἀπριλ. 1885, τοῦ δὲ ἀπὸ 4 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ μητροπολίτης εἶχεν ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν ἐν Καβακλῇ ἐπίτροπόν του, ὃν προσεπάθησε νὰ μεταπέσῃ, ὅπως παραμείνῃ ἐν θέσει του, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε τι. Τὸ γράμμα τοῦ πανιερωτάτου Νεοφύτου ἀπὸ 4 Ἰουνίου ἔχει καὶ ἄλλην οὐσιώδη σπουδαιότητα διὰ τὴν μονὴν Βατσκοβου, περὶ ἧς κατωτέρω θὰ γείνη λόγος.

4) Ἐν τῷ ἀπολυτηρίῳ γράμματι ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1885 καὶ ὑπ' ἀριθ. 453, δοθέντι τῷ Ἀκακίῳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου, ἀναγινώσκω μεταξὺ ἄλλων καὶ τοὺς ἑξῆς λόγους: «Πιστοποιοῦμεν ὅτι οὗτος, ὁ Ἀκάκιος, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διακονίας του ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ ἐπεδείξατο μετριοφροσύνην, βίον ἀμώμοντα εἰς ἱερέα, ἄκραν τιμότητα καὶ ἐχεφροσύνην καὶ ὅτι πάντοτε διεκρίθη ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του».

Ὁ νῦν Ἑλλην μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Φώτιος ἀναγνώριζει ὡσαύτως ἱερατικά τινα προσόντα εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, παριστᾷ ὅμως αὐτὸν ὡς πνεῦμα ἀνήσυχον δι' ἑαυτὸν καὶ ἐπίφοβον διὰ τοὺς ἄλλους¹⁾.

1) Ἡ περὶ τοῦ Ἀκακίου γνώμη τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Φωτίου προῆλθεν ἐκ τῶν ὑστέρων διότι ὁμολογουμένως, ἀν ὁ Ἀκάκιος δὲν προσεκάλει ἢ δὲν ἀπεδέχετο τὴν ἐκλογὴν του ὡς ἡγουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος, θ' ἀπεφεύγοντο τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα καὶ θὰ ἐφημερῶζετο ἐν τῇ μονῇ ὁ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας συνταχθεὶς ἤδη νέος κανονισμός. Κατὰ τοὺς γνωρίσαντας ὅμως καλῶς τὸν Ἀκάκιον, οὗτος ἦτο τὸ σέμνωμα τοῦ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως Ἑλληνικοῦ κλήρου. Γόνος τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πολυμελοῦς οἰκογενείας τῶν Βέργων φέρων τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ Φιλιππουπόλεως διακριθεὶς ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ χρηστότητι. Οὗτος ἀνήκεν εἰς τὴν γενεάν ἐκεῖνην, ἥ τις κατὰ τοὺς ὀξυτάτους ἐν Φιλιππουπόλει φυλετικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων ἀγῶνας ἐσφυρηλατήθη ἀδαμαντίνως ἐπὶ τοῦ ἄκμονος τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων τοῦ γένους διδασκάλων, τῶν ἐνθουσιωδῶν Βλ. Σκορδέλη καὶ Νικ. Λούση, εἶτα ἐπιστόπου Κίτρου καὶ πρωτεργάτου τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσεως τοῦ 1878.

ιβ') Ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἀκακίου ὁ πανιερώτατος κ. Φώτιος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοι κοινοποιήσῃ ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ 4 Μαΐου ἐν. ἔ., ἐν ἧ ὁ Ἀκάκιος ἀνεγνώριζε τὸ σφάλμα του καὶ ἐξητεῖτο συγγνώμην. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως τὴν ἐπιούσαν ὁ ἀρχιμανδρίτης εὔρε τὴν καθαίρεσίν του παράνομον, ὑπηγορευμένην ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου πνεύματος, ἐξ οὗ ἐγεννήθη τὸ σχίσμα, τὸ κηρυχθὲν κατὰ

Διάκονος ἔτι ὢν διετέλεσε διδάσκαλος ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ κατόπιν κλεισθείσης ταύτης ἐν τῇ σχολῇ τοῦ αἰδίου Μιχαὴλ βέη Γκιουμσεργδάν ἐν Φιλιππουπόλει. Ὁ τότε μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Νεόφυτος μεταθεὶς εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ἐκτιμῶν τὰς ἀρετὰς του, διώρισεν αὐτὸν ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπόν του ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καβακλή προχειρίσας ἅμα εἰς ἀρχιμανδρίτην. Ἐκεῖθεν παραιτηθεὶς ἀποκαθίσταται ἐν τῇ γενετείρᾳ του ὡς ἐφημερεύων τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Μελετηρὸς εἰς ἄκρον ἐπλούτισε τὰς θεολογικὰς καὶ φιλολογικὰς γνώσεις του καὶ κατέστη θαυμάσιος ἱεροκλήρῳ. Καθ' ἑκάστην κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἡμερήσιον ἄμβωνος τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον καὶ ἐκήρυττεν τὸν θεῖον λόγον εἰς γλώσσᾳ καθαρεύουσᾳ, ἀλλ' ἀπλήν καὶ καταληπτήν τοῖς πᾶσιν ἀποβλέπων κυρίως εἰς τὴν κράτυναι τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, καὶ εἰς τὴν μετάδοσιν κοινωνικῶν καὶ βιοτικῶν ὑποθηκῶν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικόν, ὅπερ συνέφερε πολυπληθές. Ἦτο δὲ καὶ δεξιὸς ἱεροψάλτης. Μετρίοφρων, τιμὸς, ἀντιπρὸς χρημάτων, σεμνὸς τὸ ἦθος, λιτὸς τὸν βίον, προστάτης τῶν ἐνδεῶν καὶ πατήρ τῶν ὀφθενῶν παρὰ τῇ κλίνῃ τῶν ἀπύλων ἀπολύτου σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως παρὰ τοῖς ἐνορίταις του. Ἡ μόνη φιλοδοξία του καὶ τὸ ὄνειρον ἦτο ν' ἀναλάβῃ ποτὲ τὴν διοίκησιν τῆς δεινοπαθούσης ἕνεκα τῶν ἀτασθαλιῶν καὶ τῆς πλεονεξίας τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς τοῦ Βατσκόβου, εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς ὁποίας ἀνήκε, νὰ διορθώσῃ τὰ οἰκονομικά της, ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ παλαιὸν της κύρος καὶ νὰ ἐπανιδρύσῃ τὴν ἐν αὐτῇ σχολήν. Ἄλλ' ὡς ἐκ τοῦ ἀκάμπτου καὶ εἰλικρινοῦς χαρακτῆρός του μὴ δυναμένου νὰ προσαρμοσθῇ εἰς ραδιουργίας, ὑποχωρήσεις καὶ κολακείας, ἐβλεπεν ὅτι παρηγωνίζετο προτιμωμένων τῶν ἐπιτηδείων. Ὅθεν ἐπωφελοῦμενος τὴν δυσφορίαν τῶν ἀδελφῶν ἕνεκα τῆς ἄφρονος διοικήσεως τοῦ ἡγουμένου Μακαρίου καὶ τοῦ ἐπικειμένου διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἄλλου μὴ προερχομένου ἐκ τῆς ἀδελφότητος ἀπέρχεται εἰς τὴν μονὴν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐκλογὴν του ὡς ἡγουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ προϋσταμένη του πνευματικὴ ἀρχὴ θὰ ἐπεκύρου τὴν ἐκλογὴν του εὐρισκομένη πρὸ τετελεσμένου γεγονότος. Δυστυχῶς αὐτὸς μὲν ἠπατήθη εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του, ὑπὸ πολλῶν δὲ παρεξηγήθη ἢ πρᾶξις του. Ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς του, ἐν ᾧ χρόνῳ συνετάσσετο νέος κανονισμὸς τῆς μονῆς καὶ ἐμελετάτο ὁ διορισμὸς ἄλλου ἡγουμένου, προσέκρουσεν εἰς τὸ κύρος τῆς μητροπόλεως καὶ τοῦ πατριαρχείου, οὐχὶ ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὰ συμφέροντα τζορματζήδων Στενιμαχιτῶν καὶ οὕτω ὁ ἄκακος Ἀκάκιος μοιραίως κατέστρεψεν ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως. Ἡ μὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐφάνη σκληρὰ, σκληροτάτη πρὸς ἓνα τῶν ἀρίστων λειτουργῶν τῆς παραπεισθεῖσα ὑπὸ ὀπισθοβούλων εἰσηγήσεων. Ἐν ἀντὶ ἀφορισμοῦ καὶ καθαιρέσεως ἀνεγνώριζε τὴν ἐκλογὴν ὡς νόμιμον κατὰ τὰ πρῶην εἰωθότα, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀκακίου θὰ εὕρισκεν ἡ μονὴ τὸν ἀριστόν

τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς λέγεται ἐν τῷ ὑπογραφέντι ὑπὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν λόγῳ, δι' οὗ μὲ εἶχον εἰς τὴν μονὴν προαπαντήσει.

Ὅπως δὴποτε ἡ καθαίρεσις τοῦ ἡγουμένου ἐπὶνεγκεν ἀποτελέσματα ἐξ ὀλοκλήρου ἀντίθετα τῶν ἀναμενομένων. Ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τὸ πρακτικὸν τῆς γενομένης τῇ 19ῃ Ἀπριλίου ἐκλογῆς κατεστράφη, ἡ ἀδελφότης συνέρχεται ἐκ νέου τῇ 5ῃ Μαΐου ἐν. ἔ. καὶ ἐκλέγει αὐτὴς ἡγούμενον τὸν αὐτὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον,

της ἡγούμενον, περὶ οὗ ἐχέγγυον ἀσφαλὲς ἦτο τὸ παρελθὸν καὶ ὁ χαρακτὴρ του καὶ θ' ἀπεσοβοῦντο τὰ ἐπακολουθήσαντα. Ἀλλὰ καὶ ὁ τότε μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ὅστις ἐγγώριζε τὴν κατάστασιν τῆς μονῆς καὶ τὸς ἐπ' αὐτῆς βλίψεις τῶν Βουλγάρων, ἐφάνη ἥκιστα διπλωμάτης. Ἀντὶ τῆς προσπάθεισιν νὰ μεταπέσει τὸ πατριαρχεῖον, ὅπως ἀνακαλέσῃ τοῦλάχιστον τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἀκακίου, ἵνα ἐπανέλθῃ οὗτος εἰς τὴν θέσιν του κατὰλείπων τὴν μονήν, ὡς συνεβούλευσαν ὁ κ. Ἀργυριάδης καὶ ἄλλοι πρόχρητοι Φιλιππουπολίται, ἔσπευσε ν' ἀναγνώσῃ αὐτὴν ἐπ' ἐκκλησίας. Οὕτω ἡ καθαίρεσις ἔφερεν ὅλους ἀντίθετα τῶν προσδοκηθέντων δι' αὐτῆς ἀποτελέσματα, πράγμα, ὅπερ πᾶς τις ψυχολογῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας καὶ σταθμῶν τὰς βλέψεις καὶ τὰς ἐνδεχομένας κρατικὰς ἐπεμβάσεις πρὸς κατάληψιν τῆς μονῆς ἠδύνατο νὰ προεικάζῃ. Ὁ Ἀκάκιος εὐρέθη αἴφνης πρὸ δεινοῦ διλήματος: καθαιρεθεὶς ὤφειλεν ἢ νὰ καταλίπῃ τὴν μονήν καὶ πενήστατος ὢν νὰ λιμοκτονῆσῃ ἢ αυτοκτονήσῃ ἢ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν μονήν ὡς ἡγούμενος τῇ ὑποστηρίξει τῶν βουλγαρικῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐξαρχίας ἐπὶ τῆς μονῆς, ὡς ὑπεδείχθη εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἀδελφότητα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων. Ὑποκύπτων εἰς τὸ ἀνθρώπινον τῆς αὐτοσυντηρησίας ἐνστικτον καὶ ἀναμετρῶν τὴν εἰς αὐτὸν γενομένην ἀδικίαν προετίμησε τὸ δεύτερον. Προσεχώρησε μετὰ τῆς ἀδελφότητος εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Τοῦτο ἤθελεν ἡ κυβέρνησις, καθὼς κατεδείχθη ἐκ τῆς ὅλης αὐτῆς ἐνεργείας, ὅτι δὲν ἀπέδωκε τὴν μονήν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μεθ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας τῶν. Δύο ἔτη βραδύτερον διμοίρασε τοὺς Ἕλληνας μοναχοὺς εἰς διαφόρους τῆς ἡγεμονίας μονὰς μὴδὲ τοῦ Ἀκακίου φεισθεῖσα. Εἶδον τὸν Ἀκάκιον ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἅμα τῇ εἰς τὴν γενέτειράν μου ἐπανόδῳ. Ἦτο ἀνθρώπινον ἐρείπιον. Μετενόησε πικρῶς ἐπὶ τῇ πράξει του καί, ὅπως καταπνίγῃ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεώς του, ἐρρίφθη αὐτὸς ὁ ἐγκρατέστατος καὶ λιτώτατος εἰς τὴν μέθην. Ἐπὶ ὥρας παρέμεινε παρ' ἐμοὶ ἀρηγοῦμενος τὰ γενόμενα καὶ κλαίων ὡς παιδίον. Εἶθε ὁ δικαιοκρίτης ν' ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν του. Προσημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀκακίου δυσμένειαν τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν ἰθυνόντων τότε τὴν κοινότητα, οἵτινες μετὰ τῶν Στενιμαχιτῶν προεκάλεσαν τὴν καθαίρεσιν, οὐκ ὀλίγον, πιθανῶς δὲ καὶ κυρίως, συνετέλεσεν ὁ διχασμὸς τῆς κοινότητος Φιλιππουπόλεως. Ὁ Ἀκάκιος ἦτο προσωπικὸς φίλος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Ἀργυριάδου, ὡς ἐκ τῆς δημοφιλίας δὲ ἧς ἀπήλαυεν, ὑπελήφθη ἐπικίνδυνος εἰς τὴν κοινότητα. Ἐπανελήφθη εἰς αὐτὸν ἡ ἱστορία τοῦ καθαιρεθέντος ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν ἔτει 1815 Σακελλαρίου Μανουὴλ μητροπολιτεύοντος τοῦ Ἰωαννικίου. Ἴδε, Μ ν ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ῖ δ ο υ, ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλιππουπόλεως Παῖσιος, «Θρακικά», τόμ. Γ' ἔτ. 1932, σελ. 20, 43.

ἐπίτροπον τὸν αὐτὸν Ἀνθιμον Δημητρίου καὶ τρία ἕτερα λαϊκὰ πρόσωπα ἐκ τῶν πλησίων κωμῶν ὡς ἐπιτρόπους. Ἀλλὰ τώρα ἡ ἀδελφότης δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας. Αὕτη συντάσσει ἰδιαίτερον πρακτικόν, δι' οὗ ἀπαρνέεται τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἐπὶ τῆς μονῆς δικαιοδοσίαν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Ἀπὸ τῆς δῆς Μαΐου ἐν τῇ μονῇ μνημονεύεται ὁ Βούλγαρος Ἐξάρχος. Περὶ πάντων τούτων οἱ ἀδελφοὶ ταυτοχρόνως ἀναγγέλλουσιν εἰς τὰς ἀρμοδίας λαϊκὰς καὶ πνευματικὰς ἀρχὰς καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὰς ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν νέαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ πανιερώτατος κ. Φώτιος διεμαρτυρήθη περὶ πάντων τούτων πάσῃ δυνάμει καὶ οὐχὶ ἄπαξ ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων ἡγεμονικῶν ἀρχῶν.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτου τοῦ χρόνου ἐφθάσεν εἰς Φιλιππούπολιν ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ληφθεῖσῶν ὑπ' ὅψιν τῶν γενομένων προηγουμένως ἀταξιών ἐν τε τῷ Στενιμάχῳ καὶ τῇ μονῇ ἀπηγορεύθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἐπιχωρίου ἀρχῆς ἢ ἐκ Φιλιππουπόλεως εἰς τὸν Στενίμαχον μετάβασις. Οὗτος ὁμως παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην προίαν τινὰ μετέβη εἰς τὸ ἐν Στενιμάχῳ μετόχιον, ὅθεν πολλάκις προσεπάθησε νὰ πορευθῆ εἰς τὴν μονήν, δὲν κατώρθωσε δὲ κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ ἀπογορευόμενος ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀδελφότητος. Ὅθεν παραμένει μέχρι σήμερον ἐν τῷ μετοχίῳ, ὅπου μεταβάς εἶδον αὐτόν.

Τοιοῦτον εἶναι ἀπὸ πραγματικῆς ἀποψέως τὸ πολυθρόλυτον τῆς μονῆς Βατοκόβου ζήτημα.

ιγ) Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τοῦτο. Ἐν τῷ ἀπὸ 2 Ἰουνίου ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθμ. 348 γράμματι του πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν ὁ πανιερώτατος Φώτιος ἀνακοινοῖ ὅτι δύο ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ὁ Γεράσιμος καὶ ὁ Γαβριήλ, ἠρνήθησαν τὴν ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ὑπογραφήν των δι' ἀναφορᾶς πρὸς αὐτὸν ἐπισυνημμένης τῷ γράμματι τούτῳ. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔδει νὰ δώσω πληροφορίας τινάς, ἀλλὰ τοῦτο οὐδεμίαν σπουδαιότητα ἔχει σήμερον, καθ' ὅσον οἰασθήποτε δηλώσεις καὶ ὁποσδήποτε καὶ ἂν ἔκαμον οὗτοι οἱ μοναχοί, σήμερον παραμένουσιν ἐν τῇ μονῇ οὗτοι, συζῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ αἱ ὑπογραφαὶ των ὑφίστανται ἀκέραιαι—ἀκραιόταται ἐν τῷ τέλει τοῦ παραδοθέντος μοι λόγου, δι' οὗ εἶχον προσφωνηθῆ 1). Ὁ λόγος οὗτος περατοῦται διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων: «Ὁμοφώνως ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ διατελώμεν ἕσασαι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἱεράς Ἐξαρχίας».

1) Ὁ ἀπεσταλμένος λαμβάνει ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς ὑπογραφὰς χωρὶς νὰ ἐξελέγῃ τὴν γνησιότητα αὐτῶν ἢ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐλήφθησαν, ὡς ὄφειλεν.

Πρὸς τούτῳ ἐν τῷ αὐτῷ γράμματι ὁ πανιερώτατος Φώτιος διαφιλονεικεῖ καὶ τὰς ιδιότητες τῶν ὑπογεγραμμένων 13 ἀδελφῶν ὡς τοιούτων: καὶ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν ἀνέρχεται εἰς 13, ἀλλὰ λέγει ὅτι ἐξαιρουμένων δύο-τριῶν οἱ ὑπόλοιποι εἶναι ἕτεροι, εὐρισκόμενοι ἐκτὸς τῆς μονῆς. Νομίζω περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψω ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καθ' ὅσον προκειμένου περὶ τῶν ἀδελφῶν πόσοι εἶναι, ὅποιοι εἶναι, πόθεν εἶναι, ποῦ ζῶσιν, εἶπον τὰ ἀναγκαῖα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ὁ πανιερώτατος Φώτιος δὲν ἀναγράφει ἕτερα ὀνόματα, ἀλλὰ ταξινομεῖ ταῦτα κατ' ἄλλον τρόπον ¹⁾.

ιδ') Ἐξεταστέον νῦν τὸ ζήτημα ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως.

Ἡ ἀδελφότης ἐν τῇ ρηθείᾳ πρὸς τὸν Πατριάρχην αἰτήσῃ της ²⁾ ὑπομνήσκει τὸ καθιερωμένον ἀπὸ αἰώνων δικαίωμα τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐκλογῆς τοῦ διοικοῦντος τὴν μονὴν προσωπικοῦ. Ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τούτου βασίζεται καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν κατόπιν τῶν πρακτικῶν πρὸς ἐκλογὴν νέου ἡγουμένου καὶ ἐπιτρόπου ἀποσχισομένη ἅμα τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίζουσα τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν ³⁾. Τὸ δικαίωμα τῆς τοῦτο τονίζει ἡ ἀδελφότης καὶ ἐν τῷ λόγῳ της ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προϋπαντήσεώς μου. Πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ διαφύλαξιν τοῦ δικαιώματος τούτου ἡ ἀδελφότης ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τὴν κυβερνήσιν ἐπικαλουμένη βοήθειαν. Ἔχει τοιοῦτον ἢ τοιαῦτα δικαιώματα ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου καὶ ποῦ ταῦτα βασίζονται;

Τοῦτο ἢ ταῦτα τὰ δικαιώματα διαπιστοῦνται ἐκ τῶν ἐξῆς:

1) Ἀνεξαρτήτως οἰασθῆποτε ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀπῆλθεν ἐπὶ ὀλοκλήρους αἰῶνας ἐσωτερικῆς αὐτονομίας, καθιερωμένης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κτίτορος. Οὗτος ἦτο εἰς τῶν μεγάλων καὶ γνωστῶν κυβερνητικῶν λειτουργῶν τῆς Βυζαντικῆς Αὐτοκρατορίας. Καλούμενος Γρηγόριος Πακουριανός, τὴν καταγωγὴν Ἄρμενιος ἢ Ἰβηρ (Γεωργιανός) ὀρθόδοξος τὸ θρήσκευμα, οἰκογενεῖας δὲ ἐπιφανεστάτης,

1) Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡ ἐκθεσις δὲν εἶναι σαφής. Ἄν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν ἦτο 13, πὼς οὗτοι πάντες ἦτο δυνατόν νὰ φέρονται ὑπογεγραμμένοι ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ἀπὸ 6 Μαΐου ὡς συνελθόντες εἰς τὴν μονὴν καὶ ἐν τῷ ἐπιδοθέντι βραδύτερον πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον λόγῳ, δι' οὗ εἶχε προσφωνηθῆ, ὡς ζῶντες ἐν αὐτῇ, ἀφοῦ τινες τούτων ἔζων ἐκτὸς τῆς μονῆς ἀπὸ πολλοῦ, οἱ ἀμφοτέροι οἱ προμνημονευθέντες προηγούμενοι, ἱερομόναχοι Καλλίνικος, Δανιήλ, Βενέδικτος, Μακάριος; Δὲν εἰκάζεται ἐκ τούτου ὅτι ἢ τε ἐκλογὴ καὶ ἢ προσχώρησις εἰς τὴν Ἐξαρχίαν δὲν ἦτο ὁμόφωνος ἢ ὅτι αἱ φερόμεναι ἐν τε τῷ πρακτικῷ καὶ τῷ λόγῳ ὑπογραφαι δὲν ἦσαν πᾶσαι γνήσιαι;

2) Ἰδε ἀνωτέρω § θ'.

3) Ὡσαύτως § ιβ'.

ἔζη παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξίῳ τῷ Κομνηνῷ (1081—1118), εἰς ὃν ἐφάνη χρισιμώτατος ἔν τι κινδύνῳ. Ἀπέθανε φονευθεὶς ἔν τι μάχῃ κατὰ τῶν Πετσεινέγων τῷ 1086 ὡς ἀρχηγὸς τῶν Βυζαντιακῶν στρατευμάτων. Κορσεθεὶς δόξης λαϊκῆς καὶ αὐλικῶν τιμῶν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐξ ἐκστρατείας τινὸς στρατοπεδεύει ἔν τι ἀποκέντρῳ τοποθεσίᾳ, ὅπου ἤδη κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου, ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπῆρχεν ἐκτισμένον φρούριον οὐχὶ ἄνευ σημασίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Πετριτσός, ἐξ οὗ εἶχεν ὀνομασθῆ κατ' ἀρχὰς καὶ αὐτὴ ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου. Τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ὁ Γρηγόριος Πακουριανὸς ἰδρύει ἐνταῦθα ἐν ἔτει 1084 τὴν ἐπικληθεῖσαν κατόπιν μονὴν τοῦ Βατσκόβου, τὴν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας καὶ πλουσίως προικοδοτεῖ αὐτὴν οὐ μόνον διὰ πολυτίμων παντοειδῶν δώρων, ἀλλὰ καὶ διὰ γαιῶν μεγάλης ἐκτάσεως, κειμένων τῶν μὲν πλησίον τῆς μονῆς, τῶν δὲ μακρὰν αὐτῆς, ἐκχωρηθεισῶν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ κεχωρημένων ἀπασῶν δι' αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλων. Οὗτος ἐκτίσεν τὴν μονὴν ταύτην, ὡς λέγει, «ἐκ μέσης καρδίας καὶ μετὰ μεγάλου κόπου καὶ μετὰ μεγάλων ἐξ ἰδίων ἐξόδων» χάριν τῶν ὁμογενῶν καὶ συμπατριωτῶν του Ἰβήρων. Κατὰ τὸ παράδειγμα ἄλλων ὁμοίων ἰδρυμάτων συνέταξε καὶ κανονισμόν, καθ' ὃν ἔδει νὰ διοικῆται ἡ μονὴ μετὰ τῶν κτημάτων τῆς καὶ νὰ ζῶσιν οἱ ἐν τῇ μονῇ ἀδελφοί, ὧν ὠρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ὁ ἀριθμὸς οὔτε μεγαλύτερος οὔτε μικρότερος τῶν 50 πλὴν τῶν ἡγουμένων. Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀποσπῶ ἐνταῦθα τὰ ἀκόλουθα :

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ III μετὰ ἄλλων ὁ κτίτωρ ὁρίζει ὅτι ἡ μονὴ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ αὐτεξούσιος, ὅτι αὐτοδιοικεῖται, ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς φόρους καὶ ἀπαιτήσεις καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν δικαίωμα ἔχει αὐτοκρατορικὴ καὶ πατριαρχικὴ ἐξουσία ἢ ἀρχὴ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ἰδίως δὲ τοῦ ἁγίου Φιλιππουπόλεως, πρὸς ὃν ἡ μονὴ οὐδαμῶς πρέπει ν' ἀπευθύνηται δι' οἰανδήποτε ὑπόθεσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ μνημονεύη μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων κτλ.

Ἐν τῷ V κεφαλαίῳ ὁ κτίτωρ ὁρίζων τὰ περὶ τοῦ ἡγουμένου λέγει ὅτι οὗτος πρέπει νὰ ὑποδεικνύηται ὑπὸ τοῦ ἐπιθανατίου ἡγουμένου, προσεπάγεται δὲ ρητῶς τὰ ἑξῆς : Ἐάν συμβῇ ὁ ἡγούμενος ν' ἀποθάνῃ ἐξαίφνης χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ὑποδείξῃ ἕτερον πρόσωπον διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου, τότε οἱ μᾶλλον ἐχέφρονες καὶ εὐεργετικοὶ ἐκλέγουσιν ἐκ τῆς ἀδελφότητος τὸν ἰκανώτερον καὶ εὐεργετικώτερον πάντων καὶ προάγουσιν αὐτὸν εἰς ἡγούμενον.

Ἐν τῷ XVIII κεφαλαίῳ ὁ κτίτωρ αὐτὸς ἐπαναλαμβάνει : Ἀπαιτῶ, ὅπως ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ μονῇ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπεμβαίη εἴτε ξένος τυγχάνει οὗτος εἴτε συγγενῆς μου, εἴτε προσωπικότης βασιλικὴ ἢ πατριαρχικὴ. Ἀξιοσημεῖωτος εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κεφα-

λαίου XXIV, ἥτις ἐν τῷ κειμένῳ, ὅπερ εἶχον ὑπ' ὄψιν, ἀποτελεῖ καὶ ὀλόκληρον τὸ κεφάλαιον, διακοπτόμενον ὑπὸ ἀποσιωπητικῶν. Τοῦτο κελεύει νὰ μὴ γίνηται κοινοβιάτης ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ οὐδεὶς Ρωμαῖος μοναχὸς ἢ πρεσβύτερος. . . Ἦκουσα ὅτι ἐν τῷ ἐντύπῳ τούτῳ κειμένῳ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἦτο οὕτω διακεκομμένον ἕνεκα φράσεων τινῶν δυσἀρέστον διὰ τοὺς Ρωμαίους (Ἕλληνας) μοναχοὺς, ἐλλείπει ὁμῶς τοῦ ὅλου κειμένου οὐδὲν δύναμαι νὰ διῆσχυρισθῶ.

Ἐν γένει ὁ κτίτωρ ἐν τῷ ἐκπονηθέντι ὑπ' αὐτοῦ κανονισμῷ ἐπανέρχεται συχνάκις εἰς τὸν ὅρισμόν ὅτι ἡ μονὴ αὕτη μεθ' ἀπάντων τῶν κινήτων καὶ ἀκινήτων κτημάτων ἦτο ἐλεύθερος καὶ ἀνεξάρτητος ἄνευ δικαιοῦματος ξένης ἐπεμβάσεως εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς εἴτε κοσμικῆς εἴτε πνευματικῆς, τ. ἔ. πατριαρχικῆς ἢ μητροπολιτικῆς. Περὶ τῆς μοναστηριακῆς ταύτης ἀνεξαρτησίας τῆς ὁ κτίτωρ σημειοῖ ἐν τῷ τέλει τοῦ κανονισμοῦ ὅτι ὑπῆρχε ρητὸν βασιλικὸν χρυσόβουλλον.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ XXXIII, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον, ὁ Γρηγόριος ἐξορκίζει ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ πάντας, ἡγουμένους καὶ ἀδελφοὺς καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς μονῆς νὰ μὴ τολμήσωσι νὰ μεταβάλωσι τι ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἢ νὰ πράξωσι τι ἐναντίον τῶν διατάξεων αὐτοῦ.

Ὁ κανονισμὸς καλεῖται ἑλληνιστὶ τυπικόν. Ἐν τῷ τέλει ὁ κτίτωρ σημειοῖ ὅτι τὸ τυπικὸν συνετάξεν ἑλληνιστί, ἰβηριστί, ἀρμενιστί, διότι, λέγει, οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς ἀγνοοῦσι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα «ἐν τούτοις, προσεπάγεται, ἡμεῖς ὀρίζομεν τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ὡς ἔγκυρον, καθ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἑλληνιστὶ ἐν τῷ τέλει ὑπεγράψαμεν». Τὸ τυπικὸν προσυπεγράφη καὶ ὑπὸ τοῦ τότε πατριάρχου Ἱεροσολύμων Εὐθυμίου, παρευρεθέντος ἐν τῇ μονῇ μετ' ἐπιστροφῆν του ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅπου εἶχεν ἀποστῆν μετὰ τοῦ Γρ. Πακουριανοῦ ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου αὐτοκράτορος πρὸς συνομόλογησιν εἰρήνης μετὰ τῶν πολεμίων Φράγκων, ὡς σημειοῦται πάλιν ἐν τῷ τέλει τοῦ τυπικοῦ.

Ὡσαύτως σημειοῦται καὶ τὸ ἐξῆς: Ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ τούτου κατετέθη ἐν τῇ Ἱερῇ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει μονῇ τοῦ Παναγίου, ὅπως φυλάσσεται ἐκεῖ ἀσφαλῶς. Ἐν ἡ περιπτώσει τῶν ἡγουμένων ἢ τῶν μοναχῶν τις ἤθελε προξενήσει βλάβην ἢ κακὸν εἰς τὴν μονὴν (ὃ μὴ γένοιτο), καὶ ἤθελε παραβῆ τὸ ὕφ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι τυπικῷ ὀριζόμενον, ἢ ἤθελεν ἀποκρύψει τὸ τυπικὸν τοῦτο ἢ καταστρέψει αὐτό, ὅπως πράττη ἀνεξελέγκτως ὅ,τι ἂν θέλῃ, ἀμέσως δεόν νὰ ἐξαχθῇ εἰς φῶς τὸ ἀκριβὲς τοῦ τυπικοῦ ἀντίγραφον, ὅπερ φυλάσσεται ἐν τῇ ρηθείσῃ πατριαρχικῇ μονῇ καὶ κατ' αὐτὸ δεόν ὁ ὑποπίπτων εἰς σφάλματα νὰ κατασχυνθῇ, νὰ τιμωρηθῇ δικαίως, νὰ ζητηθῇ παρ' αὐτοῦ λογαριασμὸς ἐπὶ ταῖς προξενηθείσαις εἰς τὴν μονὴν βλάβαις καὶ νὰ ἐκδιωχθῇ ὁ

τοιούτος ἐκ τῆς μονῆς. Κατόπιν τούτων τὸ ἀκριβές ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ δεόν νὰ κατατίθῃται αὐτῆς ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Παναγίου μονῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καθ' ὅσον οὐδαμῶς ἐπιθυμῶ τὸ τυπικὸν νὰ ἐξεέλθῃ ἐκ τῆς μονῆς καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο ἐξορκίζω καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς μονῆς ταύτης καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς, ἂν παραστῆ ποτε ἀνάγκη νὰ ἐπιδειχθῇ τὸ τυπικὸν τοῦτο εἰς τοὺς διοικοῦντας διὰ τινα ὑπόθεσιν, νὰ μὴ ἐξάγωσιν αὐτὸ τὸ τυπικόν, ἀλλ' ἀντιγράφοντες μόνον τὸ σχετικὸν κεφάλαιον ν' ἀποστέλλωσιν, ὅπου δεῖ ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν, τὸ δὲ πρωτότυπον νὰ φυλάττωσιν ἀείποτε ἐν τῇ μονῇ.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Γρ. Πακουριανοῦ συνιαχθεὶς κανονισμὸς διὰ τὴν ἰδρυθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ μονὴν τῆς Πετριτσονιτίσσης, νῦν τοῦ Βατσκόβου καλουμένην καὶ τοιαῦτα τὰ διὰ τὴν ἀσφάλειάν της ληφθέντα μέτρα. Πολλά, ἵνα μὴ εἶπω οἱ πλείονες, τῶν διατάξεων τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἔμειναν σὺν τῷ χρόνῳ γράμμα νεκρόν. Τὸ δίκαιωμα ὅμως τῆς ἐκλογῆς ἡγουμένου ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς παρῆμειν ἐν ἰσχύει κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον¹⁾.

Ποῦ ὅμως εὐρίσκεται σήμερον τὸ τυπικὸν τοῦτο; Ἐν τῇ μονῇ μεθ' ὅλας τὰς ἐξετάσεις καὶ τὰς ἐρευνας μου δὲν εὐρίσκεται τὸ τε πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Ὅτι ὅμως εὐρίσκετο ἐν τῇ μονῇ καὶ πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ καὶ δι' οὐχὶ πρὸ πολλοῦ, δύναται τις θετικῶς νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἀναμφίβολον. Ζῶσιν ἀκόμη πρόσωπα, ἅτινα εἶδον καὶ ἀνέγνωσαν τὸ τε πρωτότυπον καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ οἱ προσημνημονευθέντες προηγούμενοι, οἱ γέροντες Χατζῆ-Κωνσταντίος καὶ Χατζῆ-Ἰερεμίας. Ἀμφότεροι οὗτοι διίσχυρίζονται ὅτι τὸ τε πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἑλληνιστὶ εὐρίσκοντο οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ μονῇ καὶ διὰ μὲν τὸ πρωτότυπον ὁ Χατζῆ-Κωνσταντίος νομίζει ὅτι ὑπεξηρέθη πρότερον ἐκ τῆς μονῆς, διὰ τὸ ἀντίγραφον ὅμως ἀμφότεροι διίσχυρίζονται ὅτι ὑπεξηρέθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου μετ' ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων καὶ μετὰ τῶν ἐγγράφων τῶν κτημάτων τῆς μονῆς.

Ἄλλὰ περὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ περὶ τῆς τύχης τοῦ τε πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἀντιγράφου αὐτοῦ ἐκ περιπτώσεως ὑπάρχει ὀλόκληρος ἱστορία, ἐκδοθεῖσα ἐσχάτως.

Ὁ Γεώργιος Μουσαῖος, Ἕλληνα γεννηθεὶς ἐν Στενιμάχῳ καὶ διαβῶν νῦν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐδημοσίευσεν ἐν ἔτει 1888 μετὰ διασαφητικῆς εἰσαγωγῆς τὸ τυπικὸν τοῦ Πακουριανοῦ, ὅπερ εὔρεν ἐν ἀντιγράφῳ μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἐγγράφων τῆς μονῆς. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ

1) Περὶ τούτου ἴδε σημ. ἐν τῇ § 8'.

τῆς ἐκδόσεώς του οὗτος λέγει: Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀντιγράφου τούτου ὑπάρχει σεσημειωμένον ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τὸ παλαιὸν κείμενον ἦτο παρηλλαγμένον πρὸς τὸ σημερινὸν ἑλληνικὸν ἰδίωμα καὶ ὅτι τὸ ἀντίγραφον ἐγένετο ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, γεγραμμένου ἑλληνιστί, ἰβηριστί, καὶ ἀρμενιστί. Ἐπεθυμήσαμεν, ἐξακολουθεῖ ὁ ἐκδότης, νὰ συγκρίνωμεν τὸ ἀντίγραφον πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἢ πρὸς τοῦτο αἰτήσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς μοναχοὺς δὲν ἐξεπληρώθη, διαβεβαιοῦντας ὅτι τὸ πρωτότυπον ἐξηφανίσθη. Μὴ δόντες πίστιν εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐπεφυλάχθημεν νὰ λάβωμεν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου ἐλπίζοντες ὅτι ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν θὰ ἐκπληρωθῇ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἄλλὰ δύο ἔτη βραδύτερον ὁ Ἕλλην μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Γρηγόριος ἐκ Μυτιλήνης, παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς, τὸ νὰ μὴ ἀναμεινῆται εἰς τὰ τῆς διοικήσεώς της ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ἀναλαβὼν τὴν ἐποπτείαν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἀφῆρσε καὶ ἐσφραγίσθη πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον.

Ἡ ὑπεξαίρεσις αὐτῆ τοῦ πρωτοτύπου τυπικῶς προεκάλεσε τὰς διαμαρτυρίας τῶν τε μοναχῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων Στενιμάχου τε καὶ Φιλιππουπόλεως πρὸς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχεῖον, ὅπερ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας μετέθηκε τὸν μητροπολίτην εἰς Τραπεζοῦντα. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ διὰ Κωνσταντινουπόλιν εὐρισκόμενοι ἐν Στενιμάχῳ ἀπετάθημεν πρὸς αὐτὸν φιλικῶς καὶ ἐρητήσαμεν νὰ παραβάλωμεν τὸ πρωτότυπον πρὸς τὸ ἀντίγραφον, ἀλλ' ἢ ἐσπευσμένη αὐτοῦ κατὰ διαταγὴν ἀναχώρησις εἰς Κων)πόλιν ἐστέρησεν ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος, καθ' ὅσον ὁ μητροπολίτης κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἐκ πρωτοτύπου ἀντίγραφον, κατατεθὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ. Κατὰ τὸν μητροπολίτην παραβαλόντα τὰ δύο χειρόγραφα ἢ διαφορὰ αὐτῶν συνίστατο μόνον ἐν τῇ γλώσσῃ, ἢ δ' ἔννοια ἀπεδίετο πιστῶς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ, ὅπερ νῦν δημοσιεύεται ὑφ' ἡμῶν. Οὕτως ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς μονῆς Βατοκόβου τὸ πρωτότυπον τυπικόν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ ὑπεξηρέθη καὶ τὸ παρηλλαγμένον γλωσσικῶς ἀντίγραφον αὐτοῦ¹⁾. Χάριτι ὅμως τοῦ Στενιμαχίτου Γεωργίου Μουσαίου τὸ ἐν παραφράσει τυπικὸν διασωθὲν διὰ τῆς ἐκτυλώσεως δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἐξαφανισθῇ ἢ νὰ καταστραφῇ.

2) Τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς μαρτυροῦσι καὶ πάντες οἱ ἐξετασθέντες, οἳ τε ἐντὸς καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς μονῆς, οἵτινες ὁμοφώνως ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ μονὴ ἦτο ἀείποτε ἐλευθέρη νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἡγούμενόν της μεταξὺ

1) Ἴδε ἀνωτέρω, § ια', β.

τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος καὶ ὅτι ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως οὐχὶ μόνον δὲν εἶχε δικαίωμα ν' ἀναμειγνύηται οἰωσθήποτε ἐν τῇ διοικήσει τῆς μονῆς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ἀδελφότητος νὰ μεταβῇ εἰς τὴν μονήν. Λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ μητροπολίτης Νικηφόρος διέκοψε τὴν πορείαν του μεταβαίνων εἰς τὴν μονήν, καθ' ὅσον δὲν εἶχε τοιαύτην ἄδειαν.

3) Τὰ δικαιώματα ταῦτα καθιεροῖ καὶ ἡ συνεχῆς ἐπὶ αἰῶνας πράξις τῆς μονῆς, ἐκλεγούσης τὸν ἡγούμενόν της καὶ τοὺς συνεργάτας του. Τοῦτο παρεβιάσθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου, ἀλλὰ καὶ οὗτος, εἰ καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον, διώριζε τὸν ἡγούμενον ἐκ τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες οὕτω ἐν μέρει ἱκανοποιοῦντο ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ των. Αἱ ἀπόκοφοι κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ φανεραὶ ἀποδοκιμασίαι τῶν ἀδελφῶν ἐνεφανίσθησαν, ὅτε ἀπεστάλη ἡγούμενος ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν μονήν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως χωρὶς νὰ ἐκλεγῇ ὑπ' αὐτῶν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν καὶ μὴ ἐκ τῆς ἀδελφότητος. Ἡ τοῦ Πατριαρχείου αὕτη πράξις καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα εἶτα μέτρα πρὸς σύνταξιν κανονισμοῦ νέου ἄνευ τῆς συνεργασίας τῶν ἀδελφῶν ἐξελήφθη ὡς πραξικόπημα πρὸς κατάπτειν τοῦ ἀπ' αἰῶνων δικαιώματός των τοῦ ν' αὐτοδιοικῶνται. Ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω τοῦτο ἐγένετο κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1892 διὰ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀποστολῆς τοῦ ὁσιωτάτου Μακαρίου.

4) Ἄλλὰ προκειμένου περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς μονῆς ταύτης ὑπάρχει καὶ ἐν ἔγγραφον ὑψηλῆς καὶ ἀδιαφιλονεικίτου ἀξίας. Ἀνώτερω περὶ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ νῦν πατριάρχου Νεοφύτου, ἄλλοτε μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καὶ εἶτα Ἀδριανουπόλεως. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπὸ 4 Ἰουνίου 1885 ἀπεσυνθνήσεια πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον εὑρίσκειται νῦν ἐν πρωτοτύπῳ ὑπ' ἀριθ. 21]94 ἐν τῇ δικογραφίᾳ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ εὐσυνείδητος ἱεράρχης¹⁾ οὐ μόνον ἀποκαθιστᾷ τὸ δικαίωμα τῆς μοναστηριακῆς αὐτονομίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡγουμένου, ἀλλ' ἐν τῇ περικοίᾳ του προβλέπει πόρρωθεν καὶ πάντα τὰ ὀλέθρια ἐπακολουθήματα διὰ τὴν μονήν, ἂν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἤθελε παραβιασθῆ. Ἡ ἐπιστολὴ ἀπεστάλη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὁ Πανισρώτατος ἅγιος Ἀδριανουπόλεως κ. Νεόφυτος ἦτο μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ μεταπεφρασμένη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναγινώσκω:

2) Ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος ἀφήκεν ἀγαθὴν μνήμην παρὰ τοῖς Βουλγάροις, διότι κατὰ τὴν τοῦ Ἀπριλίου ἐπανάστασιν των ὅποτε ἐπληρώθησαν αἱ φυλακαὶ τῆς Φιλιππουπόλεως ἐνόχων καὶ μὴ, πολλοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τῆς ἀγχόνης διὰ τῆς παρὰ ταῖς ἀρχαῖς μεσολαβήσεώς του (1876—78).

Περὶ τῶν πραγμάτων τῆς μονῆς Βατσκόβου γράφομεν ὑμῖν ὅτι ἐνταῦθα (τ. ἔ. ἐν Κωνσταντινουπόλει) ἦσαν διατεθειμένοι νὰ διορίσωσιν ἐντεῦθεν ὡς ἡγούμενον πρόσωπον μὴ κεκαρμένον ἐν τῇ μονῇ. Ἡμεῖς ἐπετύχομεν, ὅπως καταλειφθῆ ἡ μονὴ ἐλευθέρᾳ αὐτῇ νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἡγούμενόν της, ἐὰν θέλῃ, μεταξὺ τῶν ζώντων ἐν αὐτῇ μοναχῶν· ἄλλως, τ. ἔ. ἂν ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀρχὴ νὰ διορίζηται ἐντεῦθεν ὁ ἡγούμενος παρὰ τὰς μοναστηριακὰς διατάξεις, τοῦτο θὰ ἦτο κακὸν καὶ ὀλέθριον εἰς τὴν μονήν· οὕτως, καθὼς γράφω καὶ εἰς τὸν κ. Ἀργυριάδην, οἱ ἐκεῖ, δηλ. ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πατέρες τῆς μονῆς εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξωσιν ὅντινα ἂν θέλωσιν ὡς ἡγούμενον. Πιθανὸν εἶναι οὗτοι νὰ ἐκλέξωσιν ὡς ἡγούμενον τὴν ἡμετέραν πανοσιότητα, εἰ καὶ καθ' ἡμετέραν γνώμην καλύτερον εἶναι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ διορισθῆ ὡς ἡγούμενος ὁ Κωνσταντῖος, ἡ δὲ ἡμετέρα πανοσιότης ὡς ἐπίτροπος, μετὰ δὲ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους, ὁπότε πιστεύομεν ὅτι ὁ κὺρ Κωνσταντῖος δὲν θὰ εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτελῆ τὰ ἡγουμενικά του καθήκοντα ἕνεκα γήρατος, ἄλλος δὲ καταλληλότερος τῆς ἡμετέρας πανοσιότητος δὲν θὰ ὑπάρχῃ, τότε νὰ διορισθῆτε ὑμεῖς ἡγούμενος τῆς μονῆς. Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδὲν ἔχομεν ν' ἀντιτείνωμεν, ἐὰν σὰς ἐκλέξωσι τοιοῦτον ἀπὸ τοῦδε.

Τὸ γράμμα τοῦτο δὲν χηρῆσαι σχολίων. Τὸ τελευταῖον ἀπόσπασμα παρέθεμεν μεταφράσαντες, διότι ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται μεταξὺ ἄλλων ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀκάσιος ὑπέθεσεν ἀπὸ ἐτῶν ὑποψήφιος ἡγούμενος τῆς μονῆς. Ταῦτα ἦσαν τὰ δικαιώματα καὶ τοιοῦτος ἦτο ὁ κανονισμὸς τῆς μονῆς ταύτης.

ιε') Εἰς τὴν μονὴν ταύτην ἀποδίδεται εἰς τινὰ τελευταῖα γράμματα τὸ ἐπώνυμον *σταυροπηγιακὴ*. Κατὰ γενικὸν κανόνα σταυροπηγιακὴ μονὴ λέγεται ἐκείνη, ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπήχθη σταυρὸς ἀποσταλεῖς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, πρᾶγμα, ὅπερ δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ γείνει κατὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς μονῆς· ἀφ' ἐτέρου μονὴ μὴ σταυροπηγιακὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γείνη σταυροπηγιακὴ μετὰ τὴν ἀνέγερσίν της¹⁾. Ἄλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ σταυροπηγιακαὶ μοναὶ δὲν

1) Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος ἐν πατριαρχικοῖς γράμμασιν ἡ μονὴ καλεῖται *σταυροπηγιακὴ* καὶ *πατριαρχικὴ*. Φαίνεται ὅτι ἀνοικοδομηθεῖσθαι τῷ 1604 ἐκ βάθρων τῆς ἐκκλησίας της, ἣτις καὶ μετωνομάσθη τότε τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐπήχθη πατριαρχικὸς σταυρὸς καὶ ἐγένετο *σταυροπηγιακὴ* τεθεῖσα ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς μητροπόλεως Φιλίππουπόλεως γενόμενῃ. Ἴδε Μυρτ. Ἀποστολίδου, ἡ ἐπὶ τῆς Ροδόπης τῆς Πετροποσιτιστικῆς μονῆς, ἡ'. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου εἶχε τὸ Πατριαρχεῖον οὐ μόνον ὡς πνευματικὴ ἀρχὴ, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ τυπικόν, δι' οὗ ἀνεγνωρίζετο ἐμμέσως ἡ ἐπέμβασις αὐτοῦ εἰς τὴν πίστην τοῦ τυπικοῦ ἐφαρμογὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κτίτορος, ἐν ἀνάγκῃ. Διότι τὸ Πατριαρχεῖον ipso jure ἀντικατέστη-

στεροῦνται ἕνεκα τῆς ιδιότητός των ταύτης τῶν καθιερωμένων αὐταῖς δικαιωμάτων περὶ τῆς διοικήσεώς των. Παράδειγμα παρ' ἡμῖν ἡ τῆς Ρήλας μονή, ἀλλὰ τοῦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ καὶ περὶ πασῶν τῶν μονῶν, αἵτινες φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἐὰν δὲ δὲν εἶναι αὕτη σταυροπηγιακὴ ἐν τῇ ἀληθείᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἔτι ὀλιγώτερον εἶναι πατριαρχεικὴ ἢ, ὡς καλεῖται λ. χ. εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν τοῦ σεβασμιωτάτου Φωτίου ἀπὸ 2 Μαΐου ἐν. ἔ. ἐπιστολῆν, δι' ἧς ἀνακοινοῦται εἰς τὸν Ἀκάκιον ἡ καθαίρεσις του. Ἀλλὰ καὶ τὸ νέον τοῦτο ἐπώνυμον γενόμενον ἀποδεκτὸν οὐδὲν σημαίνει, διότι ἡ λέξις δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος καὶ νὰ μετατρέψῃ οὕτως ἢ ἄλλως εἰπεῖν μίαν ἀνεξάρτητον μονὴν εἰς πατριαρχικὴν ιδιοκτησίαν μετ' ἀπεριορίστων ἐπ' αὐτῆς δικαιωμάτων. Τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς Βατσκόβου παραμένουσιν ἀκέραια.

Τὰ δικαιώματα ταῦτα τῆς μονῆς ἴσχυον καὶ ἰσχύουσιν καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ κατὰ Φεβρ. τοῦ 1870 Σουλτανικοῦ φιρμανίου διὰ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν. Ἐν τῷ φιρμανίῳ τούτῳ ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀποκλείεται ἀληθῶς ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐξαρχίας καὶ ἐπαφίεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου, ὅπερ δὲν ἀνεγνώρισε τότε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φιρμάνιον· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἀποθέσει τοῦ Πατριαρχείου ἀναγνωρίζει πλέον τοῦτο κατὰ τι μόνον σημεῖον αὐτοῦ, τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς μονῆς Βατσκόβου παραμένουσιν ἀκέραια, διότι διὰ τοῦ φιρμανίου οὐδαμῶς θίγονται τὰ ἱστορικὰ καὶ κανονικὰ δικαιώματα τῆς μονῆς, ἀλλὰ κανονίζονται ἀπλῶς τὰ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας ὑφ' οὗς ὄρους ὑφίστατο τότε ἡ μονή, εἶδομεν δὲ πῶς ὑφίστατο καὶ πῶς διωκεῖτο, μετὰ τίνων δικαιωμάτων καὶ τίνος κανονισμοῦ.

ιστ') Τελευταῖον θὰ εἶπω τὰ ἑξῆς:

Ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀπῆλθεν ἀνεξαρτησίας καὶ ἐκέκμητο ἴδια δικαιώματα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἔτι πρὸ οὐκω αἰώνων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα κατεπατήθησαν καὶ ἄλλως ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ πάντων ὅμως διὰ τῆς ἀποστολῆς ἡγουμένου ἀπ' εὐθείας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰλημμένον, πρὸς δὲ οὐκὴ μέλους τῆς ἀδελφότητος. Κρίνων ἀμερολήπτως φρονῶ ὅτι πᾶς τις θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἔχει τὸ δικαίωμα ἀμνησμένη ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων της νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συντηρήσεώς της.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπόσχισιν τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος

σε τὴν Πατριαρχικὴν τοῦ Παναγίου μονήν, καταλυθεῖσαν μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἦν ὥρισεν ὁ κτίτωρ ὡς κηδεμόνα οὕτως εἰπεῖν τῆς μονῆς του πρὸς κανονικὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς δικαιοδοσίας τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, τοῦτο εἶναι ζήτημα καθαρῶς πνευματικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἀνήκει εἰς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν ἢ ἀποφανθῆ ἡ ἀποφανθῆ περὶ αὐτοῦ ὀριστικῶς.

Ὡσαύτως πνευματικοῦ χαρακτῆρος εἶναι καὶ ἡ καθαιρέσεις τοῦ νεωστί ἐκλεγέντος ἡγουμένου Ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου. Καὶ περὶ αὐτοῦ δικαιούται ἢ ἀποφανθῆ ἡ πνευματικὴ ἀρχὴ μόνον. Περιορίζομαι μόνον νὰ συστήσω ὅσα εἶπον ἀνωτέρω περὶ τοῦ ὁποῖα τις προσωπικότης εἶναι ὁ ρηθεὶς ἀρχιμανδρίτης Ἀκάκιος ¹⁾.

Λιατελῶ, Κύριε ὑπουργέ, μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως.

Ἐν Σοφίᾳ τῇ 15 ἡ Σεπτεμβρίου 1894

Μ. Δ. Βαλαβάνωφ.

Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης, 1934 Ἰουνίου 30

1) Ἡ Βουλγαρικὴ κυβέρνησις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκθέσεως ταύτης τοῦ ἀπεσταλμένου της ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐπορθαλιμωμένης ἐκπαλαί ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἱστορικῆς καὶ πλουσίας μονῆς ἀνεγνώρισεν ὡς νόμιμον τὴν ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος γενομένην ἐκλογὴν τοῦ Ἀκακίου συμφώνως πρὸς τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ τυπικοῦ δικαιώματα τῆς μονῆς, ἰδρυθείσης ὡς ἀνεξαρτήτου καὶ αὐτοδιοικήτου. Ἀπέκλεισε τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀπεριόριστα δικαιώματα τοῦ Πατριαρχείου, μεταβαλόντος τὴν μονὴν εἰς ἰδιοκτησίαν του καὶ διοικοῦντος δι' ἀπεσταλμένου του αὐτὴν ἀνθαιρέτως, ἀναγνωρίζουσα μόνον τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μονῆς, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐπαύσατο ὑφισταμένη, ἀφοῦ ἡ ἀδελφότης ὁμοφώνως (!) καὶ ἐκουσίως (!) προσεχώρησεν εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Ἡ δ' Ἐξαρχία εὐμενῶς ἀποδεξαμένη εἰς τοὺς κόλπους της τὴν ἀποσχισθεῖσαν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου ἀδελφότητα, ἐκπροσώπησεν τὴν μονὴν, ἀφῆκεν ὡς ἡγούμενον ἐπὶ τινα χρόνον τὸν Ἀκάκιον, οὐδαμῶς λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος καθαιρέσιν του, ἣν ἔκρινεν ὡς ἄδικον, μεροληπτικὴν καὶ ἐμπαθῆ. Πᾶσαι οἱ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διαμαρτυρίαι τοῦ τε Πατριαρχείου καὶ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως περὶ ἐπαναφορᾶς τῆς μονῆς εἰς τὴν προτέραν της κατάστασιν, εἰς ἣν ἀπὸ αἰῶνων διετέλει, ἀπέβησαν ἄκαρποι. Οὕτω ἡ μονὴ περιήλθεν εἰς τοὺς Βουλγάρους. Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἡ μονὴ ἐξηρητήθη ὑπὸ τῆς ἐν Σοφίᾳ ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἔκτοτε διοικεῖ αὐτὴν δι' ἡγουμένου ὀριζομένου ὑπ' αὐτῆς. Τὸ διαιτητικὸν τῆς Χάγης δικαστήριον, οὐ ἐξητήθη ἡ διαιτησία ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν τῆς μικτῆς ἐπιτροπείας, τῆς ὀρισθείσης κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Neilly ἀπὸ 14|29 Νοεμβρ. 1919 περὶ ἐκουσίας ἀμοιβαίας ἀντολλαγῆς τῶν Ἑλλήνων κατοίκων Βουλγαρίας καὶ Βουλγάρων Ἑλλάδος πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς καταλειφθείσης ἀκινήτου περιουσίας των, ὡς καὶ τῆς τῶν διαλυθεισῶν Ἑλληνικῶν ἐν Βουλγαρίᾳ κοινοτήτων καὶ μονῶν, καταλειφθείσης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἔκρινε τὴν μονὴν τοῦ Βατοκόβου ὡς Ἑλληνικὴν, ἀνήκουσαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα Στενιμάχου.